

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Montessoripedagogiikka ja sen toimivuus päiväkotien ohjelmassa

Korpisalo, Birgitta

2011 Laurea Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Montessoripedagogiikka ja sen toimivuus päiväkotien ohjelmassa

Korpisalo Birgitta
Sosiaalialankoulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2011

Korpisalo Birgitta

Montessoripedagogiikka ja sen toimivuus päiväkotien ohjelmassa

Vuosi 2011 Sivumäärä 49 + 4

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuoda Montessori-pedagogiikka ihmisten tietoisuuteen. Montessori päiväkoteja ei Suomessa paljon ole, joten tietoa niistä tarvitaan koska montessorimenetelmä poikkeaa kunnallisen päiväkodin kasvatusten menetelmästä. Montessori-pedagogiikka on lapsikeskeistä. Kasvatuksen lähtökohtana ovat lapsen kehitysvaiheet ja mielenkiinnon kohteet. Aikuinen on taustalla ja auttaa tarvittaessa. Lapsella on mahdollisuus työskennellä omaan tahtiinsa. (Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys ry 2000, 6.)

Työhöni valitsin teemaksi vuorovaikutuksen, luovuuden ja leikin, joihin perehdyin varhaiskasvatuksen teoriassa. Alussa työssäni perehdyin ainoastaan varhaiskasvatuksen teoriaan. Valitsemani teemat tulivat esiin myös tutkimuskysymyksissä. Tutkimuksessani halusin selvittää miten varhaiskasvatuksen periaatteet toteutuvat Montessori-päiväkodissa ja mikä on lapsen rooli Montessori-pedagogiikassa.

Opinnäytetyötäni varten perehdyin monipuolisesti Montessori-pedagogiikkaan ja sen historiaan. Opinnäytetyöni toteutin laadullisena tutkimuksena. Haastattelut suoritin Montessori-päiväkodeissa Orvokissa ja Rantakaislassa. Tutkimukseen haastattelin kahta työntekijää ja kahta vanhempaa. Haastatteluiden lisäksi aineistoni muodostui kirjallisuudesta, montessori-päiväkodeissa tekemistäni harjoittelusta sekä omista kokemuksistani.

Montessori-pedagogiikan erityispiirteet löytyivät Rantakaislan ja Orvokin toimintasuunnitelmasta tiivistettyinä. Haastatteluissa ja omien kokemusten perusteella voin sanoa, että nämä tavoitteet toteutuivat.

Haastatteluiden tuloksissa työntekijöiden näkökulmasta Montessori-pedagogiikan keskeiseksi asiaksi nousi lapsen kunnioitus ja yksilöllisyyden huomioiminen. Vanhempien haastattelussa Montessori-pedagogiikassa korostui yhteisöllisyys sekä eri-ikäisten lasten toimiminen yhdessä, joka vahvistaa lasten vuorovaikutustaitoja. Vanhemmat toivoivat ja pitivät tärkeänä, että Montessorikasvatus tulisi Suomessa tunnetuksi, jolloin päiväkoteja olisi enemmän. Suomessa Montessori-pedagogiikka on vielä suhteellisen uusia asioita, kun vertaa miten tunnettu kyseinen kasvatusten menetelmä on ulkomailla.

Asiasanat: lapsen kunnioitus, yksilöllisyys, vuorovaikutus ja montessori-pedagogiikka

Korpisalo Birgitta

Montessori-pedagogy and its functionality at day care center programme

Year	2011	Pages	49 + 4
------	------	-------	--------

The aim of my thesis was to bring Montessori-pedagogy to public awareness. There are not many Montessori day care centers in Finland, so more knowledge on them is needed because the Montessori-pedagogy is different from normal municipal day care. Montessori pedagogy is child-oriented. The starting points of Montessori-pedagogy are the developmental phases and interests of the child. The grown-up stays on the background and helps when needed. Children have possibility to work at their own pace. (Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys ry 2000, 6.)

I have got acquainted with the theory of early childhood education and chosen interaction, creativity and play as the theme of my study. At the beginning of my study I have focused only on the theory of early childhood education. The themes chosen show in the research questions. In my study I wanted to find out how the principles of early childhood education are actualized in Montessori day care center and what is the role of the child in Montessori-pedagogy.

For my thesis, I have studied Montessori-pedagogy and its history thoroughly. I have executed my thesis as qualitative research. The research interviews were carried out in Montessori day care centers Orvokki and Rantakaisla. Two employees and two parents were interviewed. In addition to research interviews my material consisted of literature, my own training in Montessori day care centers and my experience.

The characteristics of Montessori-pedagogy were found briefly written in the strategy of Montessori day care centers Orvokki and Rantakaisla. Based on the interviews and my own experience I can say these objectives came true.

The interviews showed that respecting children and paying attention to individuality of children was crucial from the view point of the personnel of the day care center. From the view point of parents important factors in Montessori-pedagogy were sense of community and the fact that children of different ages were together, which strengthens the interaction skills of the children. The parents hoped and considered important that Montessori-pedagogy would become more known in Finland and more Montessori day care centers would be founded. In Finland Montessori-pedagogy is relatively new and less known method compared to its conspicuousness abroad.

Keywords: respecting child, individuality, interaction and Montessori-pedagogy

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Varhaiskasvatustyön lähtökohtia.....	8
2.1	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka	8
2.2	Varhaiskasvatuksen periaatteet leikki ja luovuus	8
2.3	Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja vuorovaikutus	11
2.4	Vanhempien ajatuksia päivähoidon laadusta ja kehittämisestä päiväkotityössä.....	12
3	Montessori historiaa	14
3.1	Montessori Suomessa	15
4	Montessori-pedagogiikka	17
4.1	Montessorikasvatuksen sisältöalueet	19
4.1.1	Montessorivälineistö	20
4.1.2	Aistivälineistö	21
4.1.3	Herkkyyskaudet.....	21
5	Tutkimusmenetelmänä laadullinen tutkimus	23
5.1	Teemahaastattelu.....	23
5.2	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	24
5.3	Tutkimuksen kohde	25
5.4	Haastattelujen toteutus	26
5.5	Haastattelun analyysi.....	26
6	Tutkimuksen tulokset	27
6.1	Lapsen kunnioitus	28
6.2	Yksilöllisyys.....	28
6.3	Työntekijänä montessori-päiväkodissa	29
6.4	Montessoriympäristö.....	30
6.5	Leikki	31
6.6	Vuorovaikutus ja tiedonkulku montessori-päiväkodissa	32
6.7	Lapsen rooli montessoripäiväkodissa	33
6.8	Yhteisöllisyys.....	34
6.9	Päiväkodin valinta.....	34
6.10	Päiväkodin edut ja haitat	35
7	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	36
8	Johtopäätökset.....	37
8.1	Yhteenveto	38
8.2	Asiantuntija haastattelu	39
9	Pohdinta.....	41
9.1	Rantakaislan pienten ryhmän havainnot	45
9.2	Rantakaislan isojen ryhmän havainnot	45
	Lähteet	48

Liitteet.....	50
Liite 1: Kysymykset vanhemmille ja työntekijöille	50
Liite 2: Rantakaislan johtajan haastattelu	51
Liite 3: Orvokissa suorittamani haastattelu lapsille	52
Liite 4: Sopimus opinnäytetyöstä	53

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni tutkin Montessori-päiväkotiä. Montessori-päiväkodeista on tietoa hyvin vähän ja niitä ei ole Suomessakaan kovin paljon. Ihmisillä on ennakkoluuloja vieraampaa pedagogiikkaa kohtaan. Toivon, että opinnäytetyöni avaisi ihmisten käsityksiä siitä, mitä erilaisia mahdollisuuksia päivähoitojärjestelmä lapselle tarjoaa. Haluan ottaa asian syvällisempään tarkasteluun, sen miten lapsen asema eroaa Montessori-päiväkodissa kunnalliseen päiväkotiin ja miten paljon näiden kasvatusmenetelmät poikkeavat toisistaan. Opinnäytetyöhöni olen haastatellut työntekijöitä Montessori-päiväkodista ja vanhempia, jotka ovat valinneet lapselle Montessori-päiväkodin. Haastattelut toivat esille tärkeitä montessori kasvatukseen liittyviä asioita ja näkemyksiä. Tulin myös huomaamaan, että Suomalaisessa yhteiskunnassa montessori on outo käsitys, kun ajattelee miten tunnettu Montessori- pedagogia on ulkomailla. Tietoa tarvitaan enemmän, että ihmiset tulevat tietoiseksi mitä montessori pitää sisällään. Tätä kautta Suomeen saataisiin enemmän montessori päiväkoteja ja mahdollisesti kouluja.

Opinnäytetyöni toteutin laadullisena tutkimuksena ja aineistoni muodostui haastatteluista, Montessori-päiväkodeissa tehdyistä harjoitteluista, teoriasta sekä omista pohdinnoista. Ensin tarkoitukseni oli haastatella myös kunnallisen päiväkodin työntekijöitä ja vanhempia, mutta tulin siihen tulokseen, että työstäni tulisi liian laaja, joten työssäni keskityn lähinnä Montessori-pedagogiikkaan. Työssäni tutkin saatuja haastattelujen tuloksia, teoriaa ja havaintojani.

Olen kiinnostunut Montessori-pedagogiikasta, kiinnostukseni syveni ollessani Montessori-päiväkodissa harjoittelussa ja tuolloin vahvistui opinnäytetyöni aihe. Työni kautta opin, miten Montessori-pedagogiikkaa voi hyödyntää kunnallisessa päiväkodissa, Montessori-päiväkotiin voi tuoda ideoita tavallisesta päiväkodista. Valmistun Sosionomiksi ja saan myös Lastentarhanopettajan pätevyyden, joten työni lisää ammatillista tietoaani päivähoidon puolelta. En näkisi mahdottomana sitä, että tulevaisuudessa toimin Montessori-päiväkodissa. Näen myös, että siitä voisi olla hyötyä päiväkotien kehittämistoiminnalle, päiväkotien työntekijät oppivat toistensa toimintamalleista, joita he hyödyntävät arkeen ja lasten tuokioihin.

2 Varhaiskasvatustyön lähtökohtia

Suomalainen varhaiskasvatus kehittyi fröbeliläisen perinteen pohjalta vuosina 1880-1970. Vuonna 1973 astui voimaan laki lasten päivähoidosta, joka yhä antaa pohjaa suomalaiselle varhaiskasvatukselle. Perhe- ja kyläyhteisön merkitys oli alkanut vähentyä ja näin ollen yhteiskunta alkoi ottaa vastuulleen aikaisemmin perheelle kuuluvia tehtäviä. Lapsen asema oli 1980-luvun alkuun mennessä muuttunut sillä tavalla, että lapsuuden erityisasema leikkeineen oli noussut esiin ja nuoruusiän kesto oli pidentynyt. Onnismaan (2001) mukaan lapsuutta ja varhaiskasvatusta kuvaavat käsitteet ovat muuttuneet 1970-luvulta 2000-luvulle. Leikkivän, haaveilevan ja suojeltavan lapsen tilalle on tullut rajattoman oppimishaluinen, omatoiminen ja taitava lapsi. (Reunamo 2007,99.)

2.1 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatuksella kehittyvänä tieteenalana on tärkeä tulkitsijan ja integroijan tehtävä. Yksi sen keskeisistä tehtävistä on tuoda esiin lapsuuden ja kasvatuksen yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja psykologisia merkityksiä ja ehtoja sekä esitellä niiden olennaisia piirteitä ja arvioida niiden merkitystä, miten ne ovat määrittämässä lapsuutta ja kasvatuksellista vuorovaikutusta. Tässä mielessä varhaiskasvatuksella on tärkeä merkitys lapsuuden yhteiskunnallisen ja kulttuurisen maiseman jäsentämisessä sekä konstruoinnissa. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 26.)

Varhaiskasvatus on käytännössä lapsuuden erilaisissa kasvu- ja oppimisympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista ja pedagogista toimintaa, joka perustuu aikuisten ja lasten sekä lasten keskinäiseen vuorovaikutukseen. Tässä vuorovaikutuksessa lapsen ymmärtävä tulkinta on onnistuneen vuorovaikutuksen perusedellytys. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 26.)

2.2 Varhaiskasvatuksen periaatteet leikki ja luovuus

Leikki ei ole lapsen työtä vaan se on hänelle tärkeä kehitystehtävä. Lapsi harjaantuu leikin kautta fyysisesti, psyykkisesti, ja sosiaalisesti. Leikin merkitys on yleensä tiedostettu päivähoidossa melko hyvin. Joskus näyttää kuitenkin siltä, että lasten leikki on liikaa lasten itsensä varassa ilman kasvattajan läsnäoloa ja ohjausta. Leikkiessään lapsi käyttää luovuutta, hyödyntää omia kokemuksiaan leikin rakenteina ja kehittää omaa ongelmanratkaisutaitoaan. Leikki-tilanteet ovat työntekijälle hyvin tärkeitä havainnointitilanteita, joiden aikana hän oppii tuntemaan lapsia paremmin. (Koivunen 2009,40-41.)

Päivähoidossa puhutaan ohjatusta ja vapaasta leikistä. Ohjattu leikki mielletään leikiksi, jossa työntekijä päättää lapsen leikin sisällön, paikan sekä leikkikaverit. Vapaa leikki toteutuu lasten toiveiden mukaisesti, mutta vapaassa leikissäkään lasten ei tule antaa ”leikkiä vapaasti”, vaan myös se vaatii työntekijän valvontaa, ohjausta ja läsnäoloa. (Koivunen 2009,40-41.)

Lapselle leikki tuottaa suurta tyydytystä ja toimii oppimisen perustana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Leikissä näkyvät lapselle merkitykselliset kokemukset. Työntekijän toiminnassa leikillä on merkityksellinen rooli. Leikin tukeminen edellyttääkin havainnointia ja kykyä eritellä leikkitalanteita. Varhaislapsuudessa leikki on tärkein oppimisen strategia. Leikki edistää lapsen mielikuvituksen, persoonallisuuden ja abstraktin ajattelun kehittymistä. Pellegrinin tutkimus leikin ja esikoulusuoriutumisen välisistä yhteyksistä osoitti, että leikkikäyttäytyminen ja erityisesti mielikuvitusleikit edistivät lasten lukemisen ja kirjoittamisen taitoja sekä yleisiä kielellisiä valmiuksia. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 24-25.)

Göncü ja Becker ja meillä Hännikäinen ovat analysoineet ja jäsentäneet vygotskylaista näkökulmaa leikkiin ja oppimiseen. Göncü ja Becker toteavat yksiselitteisesti, että lapsi oppii leikkimällä. Lapsi jäsentää omaa maailmaansa rakentamalla todellisia elämäntilanteita leikissä. Lapset jäljittelevät leikeissään aikuisten toimintaa, joka on mallina heidän leikeilleen. Leikkiessään lapsi toimii oman kehitystasonsa yläpuolella. Lasten kyky jäljitellä aikuisia on parempi leikissä kuin todellisuudessa. Leikissä lapsi omaksuu leikkirooleja ja toimii näiden roolien mukaisesti. Leikin avulla lapsi käsittelee kokemaansa, näkemäänsä ja kuulemaansa. Lapsi ”ajattelee” leikin avulla. Leikin avulla lapsi ottaa maailman haltuunsa ja pyrkii ymmärtämään todellisuutta. Se, minkä aikuinen keskustelee ja pohtii, lapsi leikkii. Leikki kertoo aina myös leikkijästä itsestään. Lapsi ilmentää leikissä omaa olemustaan ja perusluonnettaan sekä omakohtaisia kokemuksiaan. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 24-25.)

Päiväkodissa lapset leikkivät, ja aikuisten on siksi otettava kantaa heidän leikkeihinsä. Suomessa leikkiä arvostetaan puheen tasolla yksimielisesti, mutta käytännössä tämä ajatus ei ole ohjannut aikuistenroolin tietoista kehittämistä suhteessa leikkiin. Aikuiset usein rajaavat lasten elintilan, ja leikin puitteet, joka alkaa lasten kokemuksentän määrittelystä ja päättyy leikin ajan, fyysisen tilan ja välineiden säätelyyn. Aikuisen ja lapsen välisen suhteen haastavuus näkyy kirkkaimmillaan leikissä, joka ei ”pakota” vuorovaikutukseen toisin kuin esimerkiksi ruokailu tai pukeminen ja riisuminen. Aikuiset voivat syyllistyä moniin virheisiin alle kolmivuotiaiden leikin ohjaamisessa. He puhuvat lapset ympäri tarjotakseen uusia virikkeitä mutta samalla tahtomattaan estävät lapsen omatoimisuutta ja omien leikkien kehittymistä. Aikuisilla on myös taipumus puuttua liian aikaisin tilanteisiin, joissa lapset leikkivät samoilla välineillä kauan, samoin silloin, kun toiminnot pysyvät samanlaisina pidemmän aikaa.

Lapsen leikkiin liittyvältä aikuiselta vaaditaan ennen kaikkea herkkyyttä. Hänen on tunnistettava lapsen luova leikki-idea ja autettava lasta kehittämään sitä edelleen varoen kuitenkin tyrkyttämästä liikaa omia ajatuksiaan. Usein aikuisen on kuitenkin autettava lapsia pysymään leikkirooleissaan. Myös lasten leikkirauhan turvaaminen kuuluu aikuisen tehtäviin. (Kalliala, 2009, 49, 54, 56.)

Taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen kautta syntyy elämyksellinen toiminta ja oppimisen ilo. Taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen kautta lapsi myös kehittyy yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Varhaislapsuuden taiteellisten kokemusten varaan rakentuvat myöhemmät valinnat ja arvostukset. Lapselle luodaan mahdollisuuksia monipuoliseen taiteelliseen kokemiseen ja ilmaisemiseen. Työntekijä havainnoi sitä miten eri ilmaisun muodot ja taiteen alueet näkyvät lasten toiminnassa. Esimerkiksi musiikissa työntekijä tarkkailee sitä, miten lapset laulavat, soittavat ja kuuntelevat. Tämän pohjalta suunnitellaan monipuolisia harjoituksia lasten musiikillisten toimintatapojen vahvistamiseksi. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 28.)

Taiteellisten kokemusten luomiseksi päiväkodin ja esiopetuksen toimintaympäristöllä ja välineistöllä on suuri merkitys. Päiväkotien musiikkivälineistö, työntekijän innostus ja kyky käyttää näitä luovalla ja lapsia innostavalla tavalla ovat ratkaisevassa asemassa lapsen musiikillisen innostuksen sekä oppimisen kannalta. Kaikkien taideaineiden opetuksessa keskeistä on, että ympäristö kannustaa lapsia ryhtymään oma-aloitteisesti piirtämään, maalaamaan, laulamaan, kuuntelemaan musiikkia, laulamaan, jne. Taiteen sisällöt liittyvät oleellisena osana lapsen kaikkien toimintaan ja leikkiin. Työntekijöiden tulisikin tarkkailla millä tavalla eri ilmaisun muodot näkyvät lapsen leikissä ja rikastaa lapsen leikkiä eri taiteen alueilla. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 28.)

Musiikki ja lorut ovat ylivoimaisia keinoja saada yhteys lapseen. Käytetään iloisia ja hiljaisia sävelmiä. Hiljaa laulamalla aikuinen saa lapsen keskittymään kuunteluun, ja omalla herkkyydellään hän vaikuttaa lasten kykyyn erotella sävelsointuja. Aikuinen myös rohkaisee lapsia yhtymään lauluun ja vastaamaan siihen lapsen laululla. Leikkiessään lapset näkevät läheltä äänneiden tarkan lausumisen, aikuisen suunliikkeet ja artikulaation. Leikkiessämme lausumme melkein kaksoisäänteitä. Leikin liikkeen mukaan on painotus kahdenlaista. Samalla lailla toistuviin liikkeisiin liittyy säännöllinen sykkiminen. Toisenlainen painotus on kysymyksessä silloin, kun yhteen liikkeeseen kuuluu yksi paino, mutta se vaihtelee leikin tekstin mukaan. (Forrai 1986.)

Näin lapsille kehittyy rytmitajun alkeet. He tottuvat kuuntelemaan laulujen melodiaa ja sanoja, havaitsemaan ne, vastaamaan niihin myös laulamalla ja liikkumalla ja tuottamalla omia melodioita. (Helenius, Karila, Munter, Mäntynen & Siren-Tiusanen 2002, 187-188.)

2.3 Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja vuorovaikutus

Varhaiskasvatussuunnitelmassa (Vasu 2005, 16-17) kuvataan varhaiskasvatuksen suunnittelua ja sen merkitystä seuraavasti: Kasvattajan työssä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus ja sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet. Työntekijältä vaaditaan sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Työntekijät mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisössä hyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Työntekijöiden tehtävänä on suunnitella toimintaa ja rakentaa ympäristö, jossa näkyvät sekä lapsille ominaisin tapa toimia että sisällölliset orientaatiot. Näkemys hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ohjaa työntekijöiden toimintaa, ja he tiedostavat lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. (Reunamo 2007, 119.)

Suomalaisissa päiväkodeissa suunnitellaan usein muutamassa lukuvuosittaisessa kokouksessa päiväkodin kokonaistoimintaa, päiväkodin arvoja, yhteistoimintaa vanhempien kanssa, yhteisiä teemoja ja hankintoja. Ryhmän sisäinen suunnittelu on kuitenkin se ydin, jossa kasvatusprosessin toteutumisen kannalta keskeisin työ tehdään. Lähisuunnittelussa lapsiin vaikuttavia tekijöitä ovat ajankohta, ryhmän koostumus, lasten tila, vuorovaikutuksen kunkin hetken kehittyneisyys ja se, mitä on tehty aikaisemmin. Suunnittelussa kannattaa dokumentoinnin muodot harkita. Vanhempienkin pitää voida seurata päiväkodin tapahtumia. Kun uusia työntekijöitä tulee päiväkotiin, ajan tasalla olevat perehdyttämiskansiot ovat arvossaan ja niitä vaatii laatutyökin. Lapsille itselleen esimerkiksi kasvun kansiot voivat jättää muiston päiväkodin ajalta. Dokumentointi muodostaa pohjan arvioinnille. (Helenius & Korhonen 2008, 184-186.)

Vuorovaikutus voi olla sanallista tai sanatonta. Vuorovaikutuksessa lapsen kanssa katsekontakti on tärkeä. Kasvattajan tulee kyykistyä lapsen tasolle niin, että silmät ovat samalla tasolla, jolloin katsekontaktin merkitys korostuu. (Koivunen 2009, 47-48.) Lastenpsykiatri Jukka Mäkelän mukaan uusin tutkimus kertoo, että kasvatus vaikuttaa lapsen aivojen kehittymiseen. Suomalaisen kasvatuksen ihanteena on kauan ollut lapsi, joka ei valita turhasta. Lasta on mieluummin karaistu kuin lohdutettu. Tällainen asenne on syrjäyttänyt lapsen tarpeet saada hoivaa ja turvaa. Mäkelän mukaan lasten ongelmat ovat kärjistyneet ja masennus, käytöshäiriöt, ylivilkkaus ja oppimishäiriöt ovat lisääntyneet. Syitä on paljon, mutta yksi niistä on aikuisten työorientoitunut maailma. Lapset joutuvat jäämään yhä useammin yksin tuntemustensa kanssa. Päiväkotiryhmien suuruus aiheuttaa sen, että aikuisilla on yhä vähemmän mahdollisuuksia antaa tukea. (Mäkelä 2004.)

Päivähoidossa vuorovaikutuksen kehitystä edistävät perustekijät ovat samoja kuin vanhempi-lapsi-suhteessa. Uusia vuorovaikutuksen kehitystä edistäviä tekijöitä ovat vuorovaikutussuhteet muiden lasten kanssa. Pysyvyys ja jatkuvuus tarkoittavat sitä, että lapsen päivään ei saisi

liittyä liikaa vaihtuvia ihmisiä. Hoitajien ja ympärillä olevien lasten olisi hyvä pysyä samoina. Suomalaisessa päivähoitokulttuurissa on tavallista, että mikäli lapsi saapuu päiväkotiin 1-vuotiaana ja käy siellä kouluikänsä saakka, lastenhoitajat, lastentarhanopettajat ja lapset hänen ympärillään ehtivät vaihtua useita kertoja. Henkilökunnan vaihtuvuutta ei voida täysin estää, mutta vuorovaikutuksellisesta näkökulmasta ei ole ymmärrettävää, miksi lapsiryhmän työntekijät vaihtuvat vähintään 2-3 kertaa näinä varhaisvuosina. (Keskinen & Virjonen 2004,132-133.)

Bowlby (1988) ja Ainsworth (1978) kuvailevat kiintymyssuhdeteoriassa lapsen jatkuvaa tasapainottelua läheisyyden hakemisen(turvallisuuden varmistamisen) ja ympäristön tukemisen välillä (Hautamäki 2001). Stressitilanteissa kiintymyskäyttäytyminen aktivoituu ja lapsi hakee turvaa siltä aikuiselta, johon hänelle on muodostunut kiintymyssuhde. Vähitellen hän laajentaa kiintymyssuhdeverkostoaan siten, että myös kodin ulkopuolisista ihmisistä voi tulla merkityksellisiä turvallisia aikuisia. Näiden suhteiden syntymiselle tulee luoda edellytyksiä myös päivähoitossa, koska ne mahdollistavat lapsen ympäristöön suuntautuvan turvallisen tutkimuskäyttäytymisen: kiinnostuksen leikkiin ja sosiaalisiin suhteisiin. (Keskinen & Virjonen 2004,132-133.)

Lapselle puhuttaessa on tärkeää käyttää sanoja, joita hän ymmärtää. Sanoja ei saisi käyttää liikaa. Usein päiväkotien työntekijöiden kuulee puhuvan lapselle paljon, toistavan samoja asioita, keskeyttävän lapselle osoitetun puhumisen tai puhuvan epäselvästi ja runsaasti selittäen. Työntekijä voi sortua myös toistuvaan nalkuttamiseen ja tiuskimiseen. (Sandberg ym. 2002.) Aikuisen äänensävy viestii syvällisemmistä asioista kuin pelkästään mekaanisista puheen tuoton sävyistä. Se paljastaa aikuisen tunteet lasta ja työtä kohtaan. Aikuisen on hyvä tiedostaa itsessään tunteet ja tuntemukset, jotka vaikuttavat suhtautumisessa lapsiin myös äänensävyn kautta. (Koivunen 2009,47-48.)

2.4 Vanhempien ajatuksia päivähoiton laadusta ja kehittämisestä päiväkotityössä

On tutkittu, että vanhempien mielestä päivähoiton hallinnoinnin säädökset kaipaavat kehittämistä. Vanhemmat odottavat, että päivähoiton lapsiryhmät saataisiin pienemmiksi ja että päivähoiton henkilöstöä voitaisiin lisätä sekä turvata sijaisten saatavuus. Riittävällä henkilökunnan määrällä voidaan taata pienemmät ja rauhallisemmat ryhmät, lasten yksilöllinen huomioiminen ja hoidon hyvä laatu. Vanhempien mielestä päättäjien tulee huomioida päivähoiton henkilökunnan palkoissa työn vaatavuus ja sen arvo. Myös miesten vähyyttä hoitotehtävissä on pidetty epäkohtana. Vanhemmat toivovat, että hoito olisi valtakunnallisesti laadukasta. Kyselyissä vanhemmat kaipasivat päiväkotikasvatukseen enemmän lapsilähtöisyyttä, lasten yksilöllistä huomioimista ja enemmän luovaa toimintaa. He muuttaisivat kasvatusta

nykyistä rennompaan suuntaan. Osa vanhemmista kaipasi muutosta päivähoidon toimintatuokioihin, jotka olivat heidän mielestään nykyisellään liian vanhanaikaisia. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009,203.)

Päivähoidossa vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö sisältää kaiken vuorovaikutuksen ja toiminnan. Kotikasvatuksen tukeminen on osa yhteistyötä, jossa painotetaan työntekijöiden roolia suhteessa vanhempiin. Se ei ole perheiden kasvatustieteen automaattista hyväksymistä ja tukemista. Tarkoittaa työntekijän vanhempien välistä tavoitteellista keskustelua kasvatuksesta ja kasvatuseriaa-asteista, arvoista ja kulttuurista lapsen edun mukaisesti. Päivähoidossa puhutaan myös kasvatustieteen vastuun jakamisesta tai jaetusta kasvatustieteen vastuusta. (Koivunen 2009, 151-152.)

Lapsen kasvatustieteen vastuun jakautuminen vanhempien ja työntekijöiden kesken edellyttää tiivistä ja toimivaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Vanhempia osallistavassa yhteistyössä työntekijät kannustavat vanhempia yhteistyöhön luomalla yhteistyön edellytykset. Tämä vaatii työntekijältä perheen tilanteen ymmärtämistä, hienotunteisuutta ja kykyä nähdä, millainen yhteistyömuoto kullekin perheelle sopii. Kaikki vanhemmat eivät monista eri syistä halua tai pysty aktiiviseen yhteistyöhön työntekijän kanssa. (Koivunen 2009, 151-152.)

Osa vanhemmista on päätenyt valitsemaan lapselleen montessorileikkikoulun nimenomaan arvostamansa pedagogiikan takia ja osa etsiessään yleisemmin hyvää, turvallista ja paneutuvaa hoitopaikkaa. Montessorileikkikouluilla on se etu, että kasvatustieteen arvot eivät jää kauniiksi periaatteiksi käytännöstä irralleen. Montessoripedagoginen viitekehys tuo leikkikoulujen arkeen hyvin konkreettisen keinovalikoiman erityisen valmistellun oppimisympäristön ja montessorivälineiden myötä. Ne motivoivat tekemällä oppimiseen ja omakohtaiseen oivaltamiseen, antavat välineitä ongelmanratkaisuun sekä tukevat lapsen itseluottamusta ja luovuutta. Yhteinen pedagoginen lähestymistapa auttaa myös työyhteisöä antamalla yhteisen arvopohjan ja toimimalla käytännön työn jäsentäjänä. (Montessori lehti 2006-2007,17).

Yhdistysmuotoisuus herättää uusilla vanhemmilla uteliaita kysymyksiä. Kunnalliseen päivähoitoon verrattuna yhdistyksellä on mahdollisuus toimia vapaammin; yksityiseen liikeyritykseen verrattuna yhdistyksellä ei ole omistajia vaan kaikki on yhteistä (myös tempauksin tapahtuva varainkeruu). Parhaimmillaan tämä tuo vanhemmat lähelle palvelua ja toisiaan - myös edistämään yhteisiä kasvatustieteen arvoja käytännössä. (Montessori lehti 2006-2007,17).

3 Montessori historiaa

Maria Montessori syntyi vuonna 1870 Italian Chiaravallella lähellä Anconaa. Montessori päätti isänsä vastustuksesta huolimatta opiskella lääkäriksi. Hän valmistui lääketieteen tohtoriksi vuonna 1896, ensimmäisenä naisena Italiassa. Syyskuussa 1898 Montessori esitti henkisesti jälkeenjääneiden lasten kasvatuksessa kehittämänsä ideat. Heikkolahjaiset lapset oli siirrettävä mielisairaaloista erikoistuneisiin kouluihin, joissa heille annettaisiin erityisopetusta, stimuloimalla ensin aisteja ja sitten älyä. Montessori luennoi aiheesta erityisopettajille ja samanaikaisesti kehitettiin Roomassa valtion ylläpitämä Ortofreninen koulu, sopeutumiskoulu heikkolahjaisille. Montessori toimi koulun johtajana ja hänen kehittämänsä opetusmenetelmä osoittautui varsin menestykselliseksi. Vähitellen Montessori siirtyi suunnittelemaan normaali-lasten opetustoiminnan kehittämistä. Hän sai San Lorenzon roomalaiselta slummialueelta kouluun varten rappeutuneen huoneiston, joka oli alun perin tarkoitettu köyhien asunnoksi. Montessori kunnosti huoneet ja hankki sinne kaluston, leluja, rakennuspalikoita ja pelejä. Kouluun, joka avattiin vuonna 1907, otettiin 3-6-vuotiaita oppilaita noin 50-60. Koululle annettiin nimi Casa dei Bambini, lasten talo. (Montessori lehti 2006-2007, 4-5).

Maria Montessori sai vaikutteita työhönsä monilta oman aikansa lääketieteen tohtoreilta, kuten Itardilta, Seguinilta ja Pereiralta. Seguinin instituutissa oli käytössä samanlaisia menetelmiä sekä vammaisille että ei-vammaisille lapsille. Vieraillessaan siellä Montessori havaitsi, ettei opetus ollut kovin menestyksekkästä, ja uskoi sen johtuvan menetelmän mekaanisuudesta. Opetusmateriaali oli erinomainen kenen tahansa sellaisen käsissä, joka tiesi kuinka käyttää sitä. Materiaali itsessään ja sellaisenaan oli kuitenkin merkityksetön vammaisille. Montessorin mielestä opettajan olisi asetettava itsensä vammaisen lapsen asemaan ja ”herätettävä lapsen mielessä se ihminen, joka siellä uinuu”. Tämä näkemys sai kuitenkin opettajat apaattiseksi, sillä he eivät kyenneet asettumaan alhaisen älykkyysosamäärän omaavien lasten tasolle, eivätkä menestyneet työssään. Ajatus lapsen asemaan asettautumisesta erottaa Montessoripedagogiikan sen puolitekoisista ja väärin suuntautuneista sovelluksista. (Montessori lehti 2006-2007,37.)

Montessori tutki hyvin laajasti vammaisina pidettyjen lasten fyysistä ja psyykkistä kehitystä, ja vakuuttui lopulta, että lasten ongelmien syy oli pedagoginen eikä lääketieteellinen, toisin kuin monet asiantuntijat silloin ajattelivat. Hän tutustui Rousseauin ajatuksiin aistien kehittämisestä, Pestalozzin luonnon rakkauteen ja Fröbelin mielipiteisiin pienten lasten kasvatuksesta. Nämä tutkimukset auttoivat Montessoria muodostamaan oman kasvatuskäsityksensä. (Montessori lehti 2006-2007,37.)

Montessorin koulussa sovellettiin hänen luomaansa opetusmenetelmää. Hänen tavoitteenaan oli erityisesti koulutettujen opettajien avulla kehittää lasten luovuutta virikkeitä antavassa

ympäristössä, jossa lapsilla oli mahdollisuus liikkua vapaasti opettajien ohjauksen ja oman kiinnostuksensa mukaisesti. Lapset viihtyivät siellä pelien ja leikkien parissa paljon paremmin kuin aikaisemmissa kouluissaan. San Lorenzon alueella avattiin jo muutamaa kuukautta myöhemmin toinen koulu ja seuraava Milanossa vuonna 1908. Vuonna 1909 järjestettiin ensimmäinen Montessori- menetelmän opettajakoulutus sadalle opiskelijalle. Montessorimenetelmä levisi pian naapurimaihin. Sveitsin Ticinossa esikoulut nimitettiin lasten taloiksi ja ne saivat määräyksen seurata Montessori menetelmää. Samanlaisia kouluja perustettiin pian Geneveen, Wieniin ja yhä uusille paikkakunnille. Montessori kuoli Alankomaiden Noordwijk aan Zee´ssä vuonna 1952. Ranskalainen lääkäri Frederique leboyer otti 1960-luvun puolivälissä sydämelleen Montessorin ja eräiden muiden esitykset siitä, että lapsen ensimmäiset vaikutelmat syntymän jälkeen olivat ratkaisevan merkityksellisiä hänen kehitykselleen. Näin Montessori ajatukset olivat taustatekijöinä myös ”lempeän synnytyksen” kehittämisessä. (Montessori lehti, 2006-2007,5).

3.1 Montessori Suomessa

Montessorimenetelmä tuotiin Suomeen terapiamuotona Auroran sairaalaan Helsinkiin vuonna 1977. Hoitoa saivat tunne-elämältään ja/tai oppimiskehityksessään häiriintyneet lapset montessorimenetelmään perustuvalla ryhmäterapialla. Suomen ensimmäiset montessorileikkikoulut 3-6-vuotiaille perustettiin aktiivisten vanhempien aloitteesta vuonna 1980 Helsinkiin ja Espooseen. Ensimmäiset montessoriluokat peruskoulun sisällä aloitettiin vuonna 1984 Espoossa ja Oulussa. Montessoriluokat toimivat yhdysluokkina ja niissä toteutetaan samoja periaatteita kuin leikkikoulussakin: työskentely pohjautuu oppilaan oma-aloitteisuuteen. Montessorivälineistö on hyvänä apuna käsitteellisten ongelmien ratkaisemisessa. Pienten yhteisöjä eli 0-3-vuotiaille tarkoitettuja montessoriympäristöjä on Suomessa toiminut vuodesta 1997 lähtien erityisesti tämän ikäryhmän toimintaan koulutetun montessoriohjaajan vetämänä. 0-3-vuotiaitten varhaiskasvatusympäristön tärkeimmät osa-alueet ovat käytännön elämän työt ja äidinkieli. Samoin kuin leikkikoulussa täälläkin tekeminen on tärkeämpää kuin lopputulos. Ohjaaja on lapsen ”kanssakulkija”; ohjaaja auttaa, mutta ei tee hänen puolestaan. Montessorimenetelmää on kokeiltu vuonna 2006 myös dementiahoivakoti Villa Lyhteessä Espoossa. (Suomen Montessoriyhdistys ry 2007, 7.)

Suomen Montessori-yhdistys ry (SMY) perustettiin vuonna 1979 tekemään montessoripedagogiikkaa tunnetuksi Suomessa. Aluksi yhdistyksen päätavoite oli montessorimenetelmästä tiedottaminen. Koska suomenkielistä kirjallisuutta tai muutenkaan suomenkielistä tietoa ei ollut aluksi saatavilla, yhdistys alkoi julkaista Montessori-lehteä ja kokosi montessoritietopaketteja kiinnostuneille myytäväksi. Innokkuutta menetelmää kohtaan oli paljon, mutta uudet asiat synnyttivät aina myös ennakkoluuloisia asenteita - niiden muokkaamisessa riitti työsarkaa.

Melko tyypillinen virheellinen käsitys 1980-luvulla oli kaikkien montessorileikkikoulujen mieltäminen terapiayksiköksi. Tuon käsityksen takanahan oli se tosiseikka, että Montessori-menetelmä saapui Suomeen lasten terapiamenetelmänä vuonna 1977-luvulla Auroran sairaalan tuomana. Niinpä myös montessorileikkikouluihin yritti usein hakeutua erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevia lapsia, usein jopa lähetteen kanssa. Tavallisella montessoriohjaajalla ei kuitenkaan ole pätevyyttä montessoriterapian antamiseen eikä resurssijakaan. (Montessori lehti 2006-2007,6).

Suomen osuus montessorikoulujen pian satavuotisessa historiassa on vielä lyhyt. Helsingissä ensimmäinen montessorileikkikoulu perustettiin syksyllä 1980 Herttoniemeen ja sille jatkoksi montessoriluokka peruskoulun ala-asteelle vuonna 1985. Helsingin seudun Montessori-koulun kannatusyhdistys ry. jatkoi työtään perustamalla leikkikoulut Töölöön, Munkkiniemeen ja Pakilaan vuoteen 1993 mennessä. Herttoniemen-rannan leikkikoulu syntyi kymmenen vuotta myöhemmin. Herttoniemen ala-aste on nykyisin Helsingin ainoa montessoripolku peruskoulun puolella. Ohjaajat ja vanhemmat ovat tehneet jokaisessa leikkikoulussa valtavan pioneerityön. Alussa montessoripedagogiikkaa tunnettiin niukasti. Alkuaikojen vastuunkantajista Maikka Saaristo mainitsee yhdistyksen 20-vuotishistoriikissa, että Montsaa eli Montessoria oli luultu muun muassa moottorikerhoksi tai lelutehtaan bisnekseksi. Toiminta rahoitettiin vanhempien maksuilla ja varainkeruulla. Pedagoginen taso ja lasten hyvinvointi korvasivat puutteet ja väivännäön. (Montessori lehti 2006-2007,16).

Alkuaikoina leikkikoulut olivat kolmetuntisia kerhoja, joissa keskityttiin puhtaasti montessorityöskentelyyn. 1990-luvun jälkipuoliskolla toteutettu nelituntisuus merkitsi lounaan ja ulkoilun liittämistä lasten ohjelmaan. Kun ohjaajat sitä ennen olivat huolehtineet kahdesta lapsiryhmästä kahdestaan, montessoriaavustaja - lastenhoitaja saatiin kolmanneksi aikuseksi. Leikkikoulut tulivat myös kuusivuotiaiden läkisääteisen esiopetuksen piiriin. Montessorimaailma ei elä irrallaan ympäröivästä yhteiskunnasta, vaan työelämän ja päivähoitopolitiikan muutokset heijastuvat perheiden valintoihin ja toimintaan - viime kädessä lapsen päivään. Kun Kela alkoi 1990-luvun lopulla myöntää tukea yksityiseen päivähoitoon, yhdistyksen toiminta tuli sen piiriin. Perheiden tarpeet ja yhteiskunnan tukipolitiikka ovat lisänneet vähitellen kokopäivähoidon kysyntää. (Montessori lehti 2006-2007,16-17)

Vuosia jatkunut yhteistyö eri montessoriyhdistysten välillä jatkuu. Yhdessä toimien voimme paremmin kehittää toimintaa Suomessa ja vastata tulevaisuuden haasteisiin. Tavoitteena on saada Suomeen 0-3-vuotiaiden montessoriohjaajakoulutus sekä 6-12-vuotiaiden opettajakoulutus. Tällä hetkellä Suomessa on noin viitisenkymmentä montessorivarhaiskasvatuksen ja kymmenisen alakoulun yksikköä, lisäksi päiväkodit ja koulut, joissa pedagogiikkaa sovelletaan. Montessoriohjaajia on noin 200 ja montessoriopettajia parisenkymmentä. (Montessori lehti 2011, 3.)

4 Montessori-pedagogiikkaa

Montessori-kasvatuksen mottona on ”Auta minua tekemään itse”. Itsetunnon ja omatoimisuuden kehittymistä tuetaan yksilöllisesti. Eri-ikäisten lasten (0-3, 3-6-vuotiaat) työskentely samassa ympäristössä vahvistaa sosiaalisia taitoja ja toisen huomioonottamista. Montessori-pedagogiikka on lapsikeskeistä. Kasvatuksen lähtökohtana ovat lapsen kehitysvaiheet ja mielenkiinnon kohteet. Aikuinen on taustalla ja auttaa tarvittaessa. Lapsella on mahdollisuus työskennellä keskeytyksettä omaan tahtiinsa. Päiväkodin ympäristö on suunniteltu vastaamaan lapsen tarpeisiin. Montessori-välineet ovat osa tätä ympäristöä. Ne ovat laadukkaita, kauniita ja kestäviä. Montessori-välineillä työskentely kiinnostaa lasta, koska niitä ei ole kotona eikä lelukaupassa. Ohjaaja näyttää lapselle välineen käyttötarkoituksen ja sitten onkin lapsen vuoro kokeilla, oppia ratkaista ongelmia ja keksiä jotain aivan uutta. (Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys 2000, 4-6.)

Montessoriohjaaja sanakin kertoo, että aikuinen ei määrää, vaan ehdottaa ja ohjaa asioita lapsen kiinnostuksen mukaisesti. Montessori-päiväkodissa aikuisen rooli on olla enemmän taustalla kuin perinteisessä päiväkodissa. Se ei kuitenkaan tarkoita passiivisuutta, sillä aikuinen havainnoi lasta ja ohjaa häntä vaivihkaa oikeaan suuntaan. Lapsi saa itse päättää tekemisestään. Lasta ei kuitenkaan palvota. Jos lapsi kokeilee rajoja, aikuisen tulee selkeästi sanoa, mikä on sopivaa ja mikä ei ole. Parhaiten lapsi oppii itse tekemällä, ja myös virheiden kautta, joiden tekeminen on sallittua. Montessorivälineisiin sisältyy virheen kontrolli. Virheitä ei tarvitse pelätä, eikä niistä kritisoida lasta. Koska ohjaaja on myös malli, on tärkeää tarkkailla omaa käytöstään, olla ystävällinen, rauhallinen ja johdonmukainen. Ohjaaja ei käytä auktoriteettiaan vain itseään helpottaakseen, vaan lasta ymmärtäen ja kunnioittaen, vaikka kasvatustilanteet eivät aina mene niin kuin on ajatellut. Muita montessoripedagogiikan kulmakiviä ovat ihmiseen koko elämän ajan vaikuttavat taipumukset, joilla Montessori tarkoittaa jokaisen omia sisäisiä voimavaroja ja potentiaalia. Näitä ovat muun muassa taipumus järjestykseen, syvään keskittymiseen, itseohjautuvuuteen ja oppimisen iloon. (Montessori lehti 2006-2007,14).

Lapset mielletään usein meluisiksi ja riehakkaita. Onko se lapsen todellinen luonto vai johdettu lasten käytös ympäristöstä ja kovaäänisistä aikuisista? Maria Montessorin Lasten talossa, Casa dei Bambinissa, tapahtui muutos, kun lapsille annettiin vapaus tehdä heitä kiinnostavia asioita ja tutkia omaa kulttuuriaan ohjatusti valmistellussa ympäristössä. Lapset tarttuivat ilolla tarkoituksenmukaiseen työhön ja keskittyivät spontaanisti tekemäänsä. Lasten rakkaus hiljaisuuteen ja työrauhaan oli ilmeinen. Yhteisössä korostui empaattisuus, yhteisöllisyys, ja vastuu maapallosta. Montessori kutsui Lasten taloa uuden energian maaksi. (Montessori lehti 2011,32).

Lapselle, joka ei vielä keskity tai löydä mielenkiinnon kohdetta, on esiteltävä asioita ja odotettava. Ilman liikettä ja liikkeen ajatuksen yhteistyötä lapsi kyllästyy ja menettää mielenkiintonsa, eikä sitoudu toimintaan. Joskus lapsi voi tarvita monta esittelyä peräkkäin. Esittelyjen ja itsenäisen työskentelyn avulla lapselle kertyy kokemuksia ja valmiuksia tehdä omia valintoja. Käytännön elämän työt toimivat avaimina. Tärkeää on luonnollisesti myös vuorovaikutus aikuisen ja muiden lasten välillä. (Montessori lehti 2011,32).

Valtakunnallisessa esiopetussuunnitelmassa sanotaan, että hyvä kasvatusympäristö ohjaa lapsen kiinnostusta ja motivaatiota ja tukee hänen luontaista toiminnanhalua ja itseohjautuvuutta. Suunnitelmassa korostetaan myös kiireettömän ilmapiirin ja yhteisön tärkeyttä. Välineet tulisi sijoittaa lapsen ulottuville. Työnteosta sanotaan, että on tärkeää, että lapsella on vapaus tehdä käsillään tutkien. Lapsi on aktiivinen toimija, joka oppii ongelmanratkaisu- ja päätelykykyä. Nyt myös ymmärretään se, mitä Maria Montessori havaitsi jo sata vuotta sitten, että pienen, alle kouluikäisen lapsen aivot ovat plastisimmillaan ja siksi varhaisvuosien kehitykseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Nykyään osallistavaan oppimiseen kiinnitetään huomiota, oppimiseen ja pedagogiikkaan, joka tukee lapsen toimivuuden ja pystyvyyden kehittymistä. Lapsella pitäisi olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja toimintaan, jotta lapsen kaikella tiedolla ja taidolla on merkitystä. (Montessori lehti 2011,3.)

Montessori-päiväkodissa tuntuu aika pysähtyvän - positiivisessa mielessä. Itse lapsi ei ole muuttunut mihinkään - ja selvästi Maria Montessori näki lapsen sisälle, koska niin hyvin tuntuu edelleen montessorimenetelmä vastaavan lapsen tarpeisiin. Montessori-pedagogiikassa lapsilähtöisyys on todellista, lähestymistapa on yksilöllinen ja perustuu vuorovaikutukseen lapsen ja ohjaajan välillä. Hyvänä kokemuksena tulee aivan ensimmäisenä mieleen menetelmän ylivertaisuus tunne-elämältään ja sosiaalisilta taidoiltaan puutteellisesti kehittyneiden lasten tukemisessa. Heikon itsetunnon omaava lapsi pystyy menetelmän ja aikuisen tuella kokemaan itsensä ja toimintansa arvokkaaksi ympäristössä, jossa on oma rauha toimia ja tehdä valintoja, ja jossa ei esimerkiksi ole kilpailua, ja sitä kautta vapaudutaan vertailusta ja huonomuudentunteesta. (Montessori lehti 2011,7).

Kieltämättä joskus törmää ihmisiin, joilla on ennakkoluuloja montessori-pedagogiikkaa ja sen mahdollista välineellisyyttä kohtaan, mutta yleensä varsin pian selviää, että kyse onkin lähinnä siitä, ettei asiasta tiedetä tarpeeksi. Haasteena näen selkeän pedagogisen linjan säilyttämisen päiväkodeissa, joissa vanhemmat ovat sekä työnantajia, että asiakkaita. Vanhempien aktiivisuus, sitoutuminen ja halu panostaa parhaalla mahdollisella tavalla oman lapsen hyvinvointiin ovat yksityisten montessoripäiväkotien ja -leikkikoulujen toiminnan helmi. Vanhemmilla on paljon päiväkotien toimintaa rikastuttavaa osaamista ja näkemystä esimerkiksi taloudenhoidon osalta. Tämän kokonaisuuden kompleksisuus edellyttää kuitenkin montessoripäiväkotien johtajalta tavatonta herkkyyttä ja taitoa. Hänen tulee ottaa huomioon myös kun-

nan asettamat toiminnan rajat. Kunta valvoo, tarjoaako yksityinen päivähoidon tuottaja laadukasta varhaiskasvatusta. (Montessori lehti 2011,8).

Montessori-pedagogiikka on loistava mahdollisuus, kultakaivos suorastaan, josta voi ammentaa. Se tarjoaa lähtökohdan ajattelulle. Vaikka ei olisi yhtä ainoaa välinettä, mutta osataan lähteä lapsen tasosta liikkeelle, niin vain taivas on rajana. Fyysisten puitteiden pitäisi kuitenkin olla sellaiset, että pedagogiikkaa voidaan toteuttaa täysipainoisesti. Montessoriryksiköt ovat usein varsin pieniä ja sen vuoksi haavoittuvia, niin olisi hienoa, jos kaupungin ns. leveämmät hartiat tukisivat paremmin. Tällöin myös tilat olisivat varta vasten lapsille rakennetut. (Montessori lehti 2011,8).

4.1 Montessorikasvatuksen sisältöalueet

Käytännön elämän tehtävät ovat ensimmäisiä tehtäviä, joita lapselle esitellään hänen aloittaessaan Montessori-päiväkodissa. Nämä tehtävät ovat jo kotoa hänelle tuttuja. Ne toimivatkin eräänlaisena siltana kodin ja päiväkodin välillä. Kaikki käytännön elämän tehtävät ovat mielekkäitä, aitoja ja oikeita tehtäviä asianmukaisilla työvälineillä ja sidoksissa kulttuuriin, jossa lapsi elää. Ne suunnitellaan ja valitaan vuodenajan ja teeman mukaan. Esim. jouluna on tarjolla pähkinän särkemistehtävä ja pähkinöiden nauttiminen. Jos teemana on esim. Aasia, silloin lapset voivat harjoitella syömäpuikoilla syöntiä. Käytännön elämän tehtävät ovat töitä, joita lapset näkevät vanhempiensa tekevän kotona. Lapset haluavat matkia aikuisia ja montessoripäiväkodissa lapsilla on siihen mahdollisuus- kastelemalla kasveja, kiillottamalla kenkiä, pesemällä peiliä, viipaloimalla vihanneksia jne. Näissä tehtävissä lapsella on tarkoituksenmukaista tekemistä ja hän oppii itsenäisemmäksi. Myös lapsen silmän ja käden koordinaatiokyky kehittyy, esim. kaateluharjoituksissa kaatamalla kannusta vettä toiseen kannuun. Tällaisella toiminnalla lapsi oppii ottamaan vastuuta itsestään ja ympäristöstään omaloitteisesti. Käytännön elämän työt ohjaavat liikkeiden kontrolloinnin kehitystä. Ne ohjaavat älyn, tahdon ja liikkeen integraatiota ja antavat lapselle kokemuksia itsestään aktiivisena toimijana. (Tikkurilan Montessori-päiväkotien opetussuunnitelma 2006,5.)

Itsestä huolehtiminen

Tehtäviä tällä alueella ovat esim. pukeutuminen, riisuuntuminen ja vaatteiden viikkaus, käsi- en pesu, nenän pyyhkiminen, hiusten harjaus, kenkien puhdistus ja kiillotus sekä rusetin tekeminen. (Tikkurilan Montessori-päiväkotien opetussuunnitelma 2006,5.)

Ympäristöstä huolehtiminen

Näillä harjoituksilla lasta ohjataan kantamaan vastuuta ympäristöstään. Ne ovat usein monivaiheisia kokonaisuuksia. Työt auttavat lasta kehittämään järjestyksen tajua sekä ymmärtämään asioiden loogisuuden. Nämä tehtävät tehdään niin sisä- kuin ulkoympäristössäkin. Sisällä esim. pyykin tai astioiden pesu sekä erilaiset ruuan valmistukseen liittyvät tehtävät. Ulkona tehtäviä töitä ovat: haravointi, roskien kerääminen, kasvien istuttaminen ja hoitaminen, lumen luonti sekä lintujen ruokinta. (Tikkurilan Montessori-päiväkotien opetussuunnitelma 2006,5-6.)

Hyvät tavat

Hyvät tavat - harjoitukset liittyvät ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Lapsi oppii miten kulttuurissamme käyttäytyään ja miten toisten kanssa ollaan kanssakäymisissä. Näin hän voi tuntea olonsa luontevaksi ja turvallisiksi ollessaan ryhmässä. Aikuiset päiväkodissa ohjaavat taitojen kehittymistä olemalla itse esimerkkinä lapselle jokapäiväisissä tilanteissa. Sen lisäksi lapselle annetaan esimerkkejä toimintatavoista, joita harjoitellaan pienissä ryhmissä. Näitä ovat anteeksi pyytäminen, tervehtiminen tai kohtelias keskeyttäminen. (Tikkurilan Montessori-päiväkotien opetussuunnitelma 2006, 6.)

Liikkuminen

Nämä harjoitukset ohjaavat lasta tulemaan tietoiseksi omista liikkeistään ja koordinoimaan niitä. Kaikkiin käytännön elämän tehtäviin liittyy oleellisesti ja runsaasti erityyppistä liikuttamista: käveleminen, tavaroiden kantaminen, kaateleminen, venyttävien liikkeiden käyttö (peilin pesu, työskentelymattojen rullaaminen) sekä sorminäppäryyttä vaativia liikkeitä (helmen pujotus, pinsetin käyttö). Mielen ja kehon tasapainoa harjoitellaan viivalla-kävely - tehtävällä. Motoristen taitojen kehittymisen tueksi kehitettyä välineistöä on käytössä etenkin 0-3-vuotiaiden ryhmässä, sillä tämän ikäisillä lapsilla on herkkyyskausi näiden taitojen kehittämiseen. Materiaaleja on mm. karkeamotoriikan kehittymiselle (portait, kiipeilytelineet, liukumäet), tasapainon kehittymiselle (tasapainoilupuu), silmä-käsikoordinaation kehittymiselle (erilaiset pujottelutehtävät), avaamis- ja sulkemisliikkeen kehittymiselle (erilaiset lukot, salvat ja soljet sekä laatikot ja rasita), käden liikkeiden hienosäätöön (saksien käyttö) sekä materiaalit lihaskäytön hienosäätöön (yllätyspussi). (Tikkurilan Montessori-päiväkotien opetussuunnitelma 2006,6.)

4.1.1 Montessorivälineistö

Montessorivälineistö on Montessorin kokeilujen pohjalta syntynyt systemaattisesti järjestetty kokoelma välineitä, joiden avulla lapsi voi toimia omien edellytystensä pohjalta. Välineiden

avulla pyritään edistämään tiedollisia ja taidollisia toimintoja ottaen huomioon eri ikätasojen vaatimukset. Välineiden materiaalit, väri, mittasuhteet ja muoto ovat huolella harkitut ja tehdyt. Ne tukevat toisiaan tehtävien vaikeutuessa lapsen kasvamisen tahdissa. Oppiminen rajataan selkeästi, mutta samalla lasta johdatetaan vähitellen ymmärtämään asia astetta vaikeammalla tasolla. Se tapahtuu esimerkiksi matematiikassa käyttämällä lukujen hierarkiaa osoittavia värejä. (Suomen Montessoriyhdistys ry 2007,4.)

4.1.2 Aistivälineistö

Aistivälineissä lapsi voi järjestää ja lajitella asioita konkreettisesti. Samalla luodaan pohja matemaattisille käsitteille ja tieteelliselle luokittelulle. Matematiikassa ja äidinkielessä on myös omat välineensä ja menetelmänsä alkaen laskusauvoista, metallikuvioista, hiekkapaperinnumeroista ja-kirjaimista laskutoimituksiin, murtolukuihin ja lauseenjäsennykseen asti. Maantietoon ja biologiaan tutustutaan myös ensin konkreettisesti hiekkapaperimaapallon ja maa- ja vesimuotojen avulla, joista edetään kuviin ja karttoihin. Samoin esitellään luonnontieteen lainalaisuuksia: miten magneetti toimii, miltä esineet näyttävät, kun niitä tarkastellaan suurennuslasin läpi, tai miten peili voi muuttaa kuvaa. Taide on yksi laaja tutkimusalue. Liikkeelle lähdetään maalaamisesta ja piirtämisestä, myöhemmin tutustutaan eri tekniikoihin, taitelijoihin ja eri tyyliuuntiin. (Montessori lehti 2006-2007, 14-15.)

4.1.3 Herkkyyskaudet

Montessori havaitsi lapsella olevan erityinen vastaanottavainen mieli, lapsi omaksuu tietoa ympäristöstään. Maria Montessori havaitsi lapsilla herkkyyskausia, jolloin he osoittavat suurta kiinnostusta tietyn asian oppimiseen tai tietyn toiminnon omaksumiseen. Herkkyyskaudet ovat voimakkaimmillaan kuuden ensimmäisen ikävuoden aikana. Tärkeimpiä herkkyyskausia ovat Montessorin mukaan aistien kehittämisen, kielellisen kehityksen, liikkeiden koordinoinnin, järjestyksen ja ryhmään orientoitumisen herkkyyskaudet. Aistien kehittämisen herkkyyskausi alkaa syntymästä ja jatkuu kuuden vuoden ikään. Aistit herkistyvät tuntemaan, kuulemaan, näkemään, haistamaan ja maistamaan kaikkea, ensin valikoimatta, sitten tietoisesti valikoiden. Lapsi muodostaa maailmankuvaa aistiensa avulla. (Högström & Saloranta, 2001,210-211.)

Kielellisen kehityksen herkkyyskausi mahdollistaa puhutun kielen oppimisen ja sen sisäisen kieliopin täydellisen omaksumisen. Kielen omaksuminen alkaa pian syntymän jälkeen ja päättyy noin kuuden vuoden iässä. Noin kolmevuotias lapsi on myös hyvin kiinnostunut äänneistä ja kirjoitetusta kielestä, sen ymmärtämisestä ja tuottamisesta. Liikkeiden koordinoinnin herkkyyskausi alkaa noin yhden vuoden iästä ja jatkuu neljä-viisivuotiaaksi. Ensin opetellaan hal-

litsemaan laajoja liikkeitä ja sen jälkeen hieno motorisempia tarkkuutta vaativia liikkeitä, kuten silmän ja käden yhteistyötä. (Högström & Saloranta, 2001,210-211.)

Järjestyksen herkkyyksikausi on noin yksivuotiaasta kolmen vuoden ikään. Tänä aikana lapsi tuntee tärkeäksi kaikenlaisten rutiinien toistumisen esimerkiksi ruokailun tai nukkumaan menon yhteydessä, samoin hän haluaa esineiden olevan oikeissa paikoissaan. Ryhmään orientoitumisen, sosiaalistumisen herkkyyksikausi alkaa noin kaksi ja puolivuotiaana ja kestää noin kuuden vuoden ikään. Lapsi omaksuu tietoa jo kotoaan ja oman kulttuurinsa tapoja. Montessoriryhmässä, jossa on yleensä kolmesta kuuteen ikäisiä lapsia, lapsi saa turvallisesti tulla ryhmän jäseneksi omassa tahdissaan, luokan välineiden tarkka järjestys ja kaikille työrauhan takaava ilmapiiri vapauttaa hänet tarkkailemaan muita ryhmän eri-ikäisiä lapsia. Hän voi työskennellä rauhassa välineillä ja osallistua itseään kiinnostaviin toimintoihin heti, kun tuntee olevansa siihen valmis. (Högström & Saloranta, 2001,210-211.)

Lapsen persoonallisuus kehittyy ensimmäisellä kehityskaudella (0-6v.). Lapsen kasvussa vaikuttavat vastaanottavainen mieli, luontaiset taipumukset ja herkkyyksikaudet. Lapsella on potentiaalia, energiaa ja kapasiteettia kielen ja älyn harjoitteluun ja kehitykseen. Lapsi luo pohjan tälle kehitykselle kuuteen ikävuoteen mennessä. Toisella kehityskaudella (6-12v.), kun vastaanottavainen mieli on väistynyt, lapsessa alkaa uusi kasvunaika. Lapsen liikkeen koordinaatio ja kieli kehittyvät entisestään. Lapsi alkaa ymmärtää kieliopillisia rakenteita. Tiedollisesti lapsi haluaa tietää vielä enemmän: miksi, miten ja milloin. Yhteiskunnan syvempi tutkiminen, historia ja tulevaisuus alkavat kiinnostavat. Yksilön kehitys laajenee osaksi ryhmää, jonka merkitys kasvaa. Kokeileminen ja tutkiminen jonkin asian selvittämiseksi tulevat tärkeiksi ja mielikuvitus kasvaa. Lapsesta, jolla on paljon kokemuksia, kasvaa vahva ihminen. (Montessori lehti 2011, 32.)

Montessori-päiväkodissa pyritään vastaamaan lapsen tiedonhaluun ja herkkyyksikausiin tarjoamalla välineitä ympäristön asioiden, esineiden ja ilmiöiden tutkimiseen. Joissakin tavallisissakin päiväkodeissa voi olla montessorivälineitä, mutta montessoripäiväkodeissa välineitä käytetään systemaattisesti ja suunnitelmallisesti koulutettujen ohjaajien ohjauksessa. Valmisteltu ympäristö on tärkeä: että välineet ovat kunnossa, oikeassa järjestyksessä, pölyttömiä, oikeilla paikoillaan. Lapset omaksuvat tavaroiden järjestyksen vastaanottavaisen mielensä avulla ja oppivat pienestä pitäen pitämään yllä järjestystä, viemään välineet takaisin omalle paikalleen ja käsittelemään niitä varoen. Kaikki välineet ovat lapsen kokoon sopivia ja sijaitsevat avohyllyillä, joista lapset voivat itse ottaa ne käyttöönsä. (Montessori lehti 2006-2007,14.)

5 Tutkimusmenetelmänä laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita, kun taas määrällinen tutkimus perustuu lukuihin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä määrällisen tutkimuksen mukaisiin yleistyksiin. Tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Laadullisella tutkimuksella pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen. Laadullisen aineiston analyysi on syklinen prosessi, josta puuttuvat kvantitatiivisen tutkimuksen tiukat säännöt. (Kananen, 2008,24.)

Laadullinen tutkimus tutkii yksittäistä tapausta, kun taas määrällinen tapausten joukkoa. Laadullinen tutkimus antaa uuden tavan ymmärtää ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan yhdestä havaintoyksiköstä irti mahdollisimman paljon eli tapausta käsitellään perusteellisesti syvyyssuunnassa. Laadulliseen tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välille, tutkija menee ilmiön pariin ”kentälle” haastattelemaan tai havainnoimaan. Tutkimus tehdään oikeassa kontekstissaan. Laadullinen tutkimus on usein kuvailevaa eli deskriptiivistä, tutkija on kiinnostunut prosesseista, merkityksistä ja ilmiön ymmärtämisestä sanojen, tekstien ja kuvien avulla. (Kananen, 2008, 25).

5.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. Teemahaastattelulle ominaista on, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Teemahaastattelulla voidaan tutkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita. Teemahaastattelu-nimellä on se etu, että se ei sido haastattelua tiettyyn leiriin, kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen, eikä ota kantaa haastattelukertojen määrään tai siihen, miten ”syvälle” aiheen käsittelyssä mennään. Nimi kertoo siitä mikä tässä haastattelussa on oleellisinta, yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen varassa. Tämä tuo tutkittavien äänet kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2009,47-48.)

Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, koska haastattelun aspekti, haastattelun aihe piirit ja teema- alueet ovat kaikille samat. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 48.)

Teemahaastattelussakaan ei voi kysellä ihan mitä tahansa, vaan siinä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtä-

vän mukaisesti. Periaatteessa etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2009,75.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun. Työssäni nostin esiin haastateltavien äänen juuri niillä sanoilla, joilla he olivat asiat kuvanneet. Pidin yllä haastattelun kiinnostavuutta ja nostin esiin myös lisäkysymyksiä. Näiden johdosta haastattelu pysyi mielenkiintoisena ja avoimena.

Alussa oli vaikea löytää Montessori- menetelmään liittyvää uutta tietoa, koska kirjat olivat aika vanhoja, mutta otin selvää Montessori-ohjaajilta, että Montessori-pedagogiikkaan liittyvä tieto ei ole muuttunut. Tutustuin Montessori-päiväkodin pedagogiikkaan ja tavoitteisiin. Olen toiminut työntekijänä päiväkodeissa, joissa suoritin haastattelut. Haastattelin vanhempia ja työntekijöitä Montessori-päiväkodista. Tutkimukseni on kvalitatiivinen ja menetelmänä käytän haastattelua. Katselin Montessori-pedagogiikka aiheeseen liittyviä tutkielmia ja 2009 on valmistunut E. Pulkkisen & S. Raution opinnäytetyö ”Tämä tosiaan on lasten maailma, jossa lapsilla on se vapaus valita työnsä” Montessori-pedagogiikan vahvuuksia päivähoitossa ja Pro Gradu- tutkielma Montessori-pedagogiikan vaiheet suomessa M. Kaartinen 3.12.2010. Näitä tutkielmia en työssäni käyttänyt. Tutkielmia on tehty ulkomailla. Englannin kielen taitoni on heikko, joten en ole voinut tutustua niihin.

5.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Voidaan sanoa, että useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2009,91.)

Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009,95.)

Miles ja Huberman (1984) kuvaavat aineistolähtöisen laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysia karkeasti kolmivaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluu 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja saadaan vas-

taus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajarvi 2009,108,112.)

Työssäni käytin sisällönanalyysiä, haastatteluista esille nousseet teemat luokittelin haastatteluaineiston mukaan. Teemoista useimmin haastatteluissa mainittiin: lapsen kunnioitus, yksilöllisyys, vuorovaikutus ja yhteisöllisyys.

5.3 Tutkimuksen kohde

Suoritin opiskeluun kuuluvan kolmannen harjoittelun Montessori-päiväkoti Rantakaislassa. Rantakaislan henkilökuntaan kuuluu: kaksi laitosapulaista, kolme lastenhoitajaa, kolme montessori-ohjaajaa, yksi avustaja ja yksi ruokahuollosta vastaava. Rantakaisla sijaitsee 60 luvulla rakennetussa omakotitalossa ja päiväkotina se on toiminut 1997 vuodesta lähtien. Rantakaisla on kodinomainen sen pihapiirissä kasvavat omenapuut ja viikunapuu. Päiväkodin työyhteisö on avoin, välitön ja lämmin. Rantakaislan ja Orvokin harjoitteluiden aikana suoritin asiantuntija haastattelut.

Päiväkoti sijaitsee viihtyisässä ja rauhallisessa 240 neliömetrin kiinteistössä. Aidattu ja iso piha-alue inspiroi lasta monipuolisiin leikkeihin. Päiväkoti tarjoaa kokopäiväisen hoitopaikan 29:lle 10kk-7-vuotiaalle lapselle. Rantakaislaa ja Orvokkia ylläpitää vuonna 1984 perustettu Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys ry. Kannatusyhdistys koostuu päiväkodeissa hoidossa olevien lasten vanhemmista. Yhdistyksen toiminnasta huolehtii vuosittain syyskokouksessa valittava hallitus. Kannatusyhdistyksen tehtävänä on huolehtia päiväkotien toiminnasta sekä edistää Montessori-menetelmän tunnettavuutta. (Kaikkonen 2003.)

Suoritin toisen harjoitteluni Tikkurilan Montessori- päiväkotia Orvokissa, joka on perustettu vuonna 1984. Orvokissa on 3-6- vuotiaita lapsia, jotka ovat pidennetyssä osa-aikaryhmässä (8.00 - 14.15.) Hoitopaikkoja on 15. 6- vuotiaiden esiopetus toteutuu integroidusti 3-6- vuotiaiden ryhmissä sekä Orvokissa että Rantakaislassa. Toimintamuotoina päiväkodeissa ovat yksilö- ja pienryhmätyöskentely montessorivälineillä, koko ryhmän yhteiset tuokiot mm. laulu- ja liikuntahetket) sekä leikki. (Tikkurilan Montessori-päiväkotien Orvokki ja Rantakaisla Opetussuunnitelma 2006,2.)

Orvokki on pieni, kodinomainen ja lämminhenkinen päiväkotia, jossa arvot ovat kohdallaan. Työntekijöitä päiväkotia Orvokissa on kolme. Henkilökunta koostuu: montessoriohjaajasta, lastenhoitajasta ja lähihoitajasta, heistä kaksi on kokopäiväistä työntekijää ja yksi osa-aikainen.

Lähihoitaja toimii lasten hoitajana. Hän huolehtii Orvokin aamupalan ja ruokailun sekä hoitaa päiväkodin siivoukset.

5.4 Haastattelujen toteutus

Haastattelut toteutin sovitusti haastateltavien kanssa Rantakaislassa ja Orvokissa. Olin heihin yhteydessä sähköpostitse, jolloin kerroin haastattelun teemoista. Kerroin jo varhaisessa vaiheessa haastateltaville haastattelujen käyttötarkoituksen ja tuolloin kysyin myös luvan haastattelun nauhoitukseen. Ennen varsinaisen haastattelun alkua haastateltavat saivat rauhassa tutustua haastattelurunkoon. Haastattelin kahta työntekijää ja kahta vanhempaa. Seuraavat teemat nousivat haastatteluissa keskeiseksi osa-alueeksi.

5.5 Haastattelun analyysi

Työntekijöiden haastatteluissa tärkeimmäksi asiaksi nousi lasten kunnioitus ja se, että heidät huomioidaan yksilöllisesti. Montessori-pedagogiikassa lasten havainnointi ja asioiden dokumentointi on tärkeää, mikä nousi myös haastatteluista esille. Aikuisen tehtävä on olla mallina lapselle käyttäytymistapojen opettelussa, jolloin lapsi menee aikuisen lähelle silloin, kun on asiaa, ei huudeta kauempaa. Työntekijät pitivät tärkeänä sitä, että on aikaa pysähtyä lapsen luo, kuunnella ja keskustella lapsen kanssa.

Montessori-päiväkodissa leikki sekä luovuus on olennainen osa toimintaa ja vahvasti esillä koko ajan. Haastatteluissa nousi esille, että päiväkodissa leikitään aina aamuisin ja päivälevon jälkeen. Molemmat työntekijät näkivät leikin hyvin tärkeänä osana lapsen elämässä. Päiväkodissa luovuus toteutuu maalaamisen, askartelutehtävien ja piirtämisen kautta sekä Montessorivälineistön sisällä lapsi voi toteuttaa luovuuttaan keksimällä välineistölle itse uusia käyttötarkoituksia.

Haastatteluissa molemmat työntekijät pitivät tärkeänä sitä, että päiväkodissa on eri-ikäisiä lapsia, jolloin usein esikoululaiset auttavat, ohjaavat ja huolehtivat pienemmistä lapsista. Esikoululaiset kokevat pienten ryhmässä auttamisen ja hoivaamisen tärkeänä tehtävänä. Lasten kesken on myös erimielisyyksiä ja he sanovat välillä pahasti toisilleen. Haastatteluissa työntekijät olivat sitä mieltä, että riita tilanteiden kautta lapsi harjoittelee vuorovaikutustaitoja ja opettelee ottamaan toiset lapset huomioon. Esille tuli myös, että jos ei koskaan synny mitään riitoja ja ryhmä on hyvin valikoitu, voiko lapsi silloin oppia vuorovaikutustaitoja konfliktitilanteessa.

Molemmat työntekijät näkivät aikuisen mallin tärkeänä päiväkodin vuorovaikutuksessa. Aikuisen kesken päiväkodissa vuorovaikutus toimii ja se on asiallista ja ystävällistä. Tämä välittyy

myös lapsille. Lapsen ja aikuisen kohdatessa tilanne pidetään rauhallisena. Lapselle puhuttaessa ollaan häntä lähellä ja katsotaan silmiin.

Vanhempien haastatteluissa tärkeimmäksi nousi lapsen kunnioitus ja se, että lapset otetaan huomioon päätösten teossa ja kohdellaan tasa-arvoisesti. Esille tuli myös, että lapsen kasvun seuraaminen tapahtuu yksilöllisesti, jolloin seurataan mikä sopii kullekin lapselle. Molemmat vanhemmat näkivät aikuisen roolin ohjaavana, ei opettajamaisena käskijänä vaan sivusta seuraajana, joka auttaa tarvittaessa. Aikuinen on myös toiminnan virittelijä, joka auttaa lasta löytämään omia kasvun paikkoja.

Vanhemmat sanoivat, että luovuus tulee esille, kun lasta ei niin voimakkaasti ohjata vaan hän saa itse valita tekemisen. Päiväkodilla on perinteisiä leikkejä, kuten piiri, jossa lauletaan sekä soitetaan soittimilla. Ulkona leikitään liikuntaleikkejä. Hyvä esimerkki leikistä ja luovuudesta ovat päiväkodin kevät- ja joulujuhlat, joihin lapset ovat tehneet monipuolista ohjelmaa. Montessoriopetus on rajoja rikkovaa siinä mielessä, että asioita yhdistellään toisiinsa eikä opeteta yhtä ainetta kerrallaan. Leikkimälläkin voi paljon oppia. Leikillä ja luovuudella saadaan arkeen positiivisuutta.

Haastattelussa molemmat vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että päiväkodissa on eri-ikäisiä lapsia, joka näin ollen tukee vuorovaikutuksen kehittymistä. Toinen vanhemmista kertoi, että kun päiväkotia on pieni niin kaikki aikuiset tuntevat lapset nimeltä ja tämä lisää yhteisöllisyyden tunnetta. Lapset tulevat keskenään hyvin toimeen ja vanhemmat ovat tavanneet toisiaan myös tarhan ulkopuolella. Päiväkotia Orvokissa olleet lapset toimivat tiiviisti yhdessä myös koulussa. Vanhemmat olivat myös yksimielisiä siitä, että päiväkodin rauhallinen ja hiljainen ilmapiiri vaikuttaa lasten työskentelyyn, jolloin jokainen antaa toiselle työskentelyrauhan ja mahdollisuuden tehdä omia töitään.

Haastattelussa toinen vanhemmista toi esille sen, että Montessori-kasvatus opettaa lapsia suvaitsevaisuuteen ja hyväksymään erilaiset ihmiset, myös eri kulttuurista tulevat henkilöt. Lapset oppivat, että olemme myös erilaisia samanarvoisia. Vanhempi toi esille, että tämä erilaisuuden arvotus näkyy arkipäiväisessä vuorovaikutuksessa päiväkodin sisällä.

6 Tutkimuksen tulokset

Työssäni tutkimuksen kohteena on Montessori-päiväkotia ja varhaiskasvatuksen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on kertoa yleisesti varhaiskasvatuksesta ja erityisesti varhaiskasvatussuunnitelma VASUN:n tavoitteiden toteutumisesta Montessori-päiväkodissa sekä sitä miten teoria ja teoria ja päiväkotien käytäntö poikkeavat toisistaan. Kerron omia mielipiteitäni saaduista tuloksista.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten varhaiskasvatuksen periaatteet toteutuvat montessori-päiväkodissa?
2. Mikä on lapsen rooli montessori-pedagogiikassa?

Haastatteluiden tulokset vastaavat opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin. Montessori-pedagogiikan teoria pitää sisällään vastauksen tutkimuskysymyksiin. Haastatteluissa, teoriassa sekä omissa kokemuksissani korostui että leikki ja luovuus otetaan hyvin huomioon Montessoripäiväkodissa. Montessori-päiväkoti ottaa erityisesti huomioon aikuisen roolin lapsen kasvatustajana ja antaa aikaa lapsen kehitystason mukaisesti. Lisäksi on kaikissa päiväkodeissa käytössä Montessori-pedagogiikan antama ohje vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen.

6.1 Lapsen kunnioitus

Kunnioitus on tärkeä asia Montessori-päiväkodissa. Jokainen lapsi huomioidaan yksilöllisesti ja henkilökunta pyrkii mahdollisuuksien mukaan antamaan aikaa lapselle. Haastattelussa tuli esille, että aikuisen malli on tärkeä.

”Pidän tärkeimpänä lapsen kunnioitusta aina ja kaikissa tilanteissa. Lasta kohdellaan kunnioittavasti ja hänelle puhutaan ystävällisesti”.

”Meidän päiväkodissa korostuu erityistukea tarvitsevan lapsen asema, siten että hänen maailmaansa pyritään ymmärtämään perusteellisesti lapsen tasolla”

Montessorikasvatuksessa tavoitteena on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa, avoimuutta ja sosiaalisia taitoja. Lapsi saa kehittyä ja kasvaa omaan tahtiinsa. Keskeistä on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen yhdessä vanhempien kanssa (fyysinen, psyykinen, emotionaalinen ja sosiaalinen hyvinvointi). (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.2 Yksilöllisyys

Haastattelussa tuli esille, että Montessori-päiväkodissa lapsi saa valita ympäristöstä tekemistä oman kiinnostuksen mukaan ja jokaista lasta arvostetaan omana yksilönä eikä verrata toisiin lapsiin.

”Yksilöllisyyden huomioiminen on tärkeää, jolloin lapsia ei liikutella isona ryhmänä vaan havainnoinnin ja dokumentoinnin pohjalta seurataan jokaisen lapsen kehitystä erikseen.”

”Eniten minua viehättää montessori ajattelussa lapsen oman kasvun seuraaminen. Yksilöllisesti seurataan mikä sopii lapsen tasolle. Kaikkia ei esimerkiksi komenneta yhtä aikaa ylös leikkaamaan paperia.”

Tärkeää on jokaisen lapsen yksilöllisen kehittymisen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Montessorivälineillä työskentely tukee monipuolisesti lapsen toiminnallisia tarpeita. Se vetoaa lapsen ajattelu- ja päättelykykyyn ja kannustaa lasta myös luomaan uusia, omia käyttötapoja. Mahdollinen erityistuen tarve lapsen kehityksessä pyritään havaitsemaan mahdollisimman varhain. Yhteistyö Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen erityistyöntekijöiden (mm. kiertävä erityislastentarhanopettaja) kanssa mahdollistaa laadukkaan päivähoidon montessori-päiväkodissa. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.3 Työntekijänä montessori-päiväkodissa

Haastatteluissa tuli esille, että aikuinen on enemmän taustalla ja ohjaa lasta tarvittaessa. Aikuinen näyttää lapselle uusia Montessori tehtäviä ikäkauden ja kiinnostuksen mukaan.

”Montessoripäiväkodissa me kaikki olemme valmiita noudattamaan montessoripedagogiikkaa. Kaikkien tehtävänä on käyttäytyä montessoriaikuisen tavalla, me emme voi jokainen sooloilla omien pedagogisten mieltymystemme mukaan.”

”Aikuisen tehtävä on valmistella päiväkotiympäristö sellaiseksi, että siellä lapsi oppii, kehittyy, tykkää olla ja viihtyy.”

”Aikuisen tehtävä on ohjata ryhmää. Aikuinen on esimerkkinä lapselle, kun opetetaan käyttäytymistapoja. Lapselle on opetettu, että täytyy mennä aikuisen luokse, kun hänelle puhuu, ettei voi kauempaa huutaa.”

”Kun on sovittu, että tuoli laitetaan pöydän alle, niin se on aikuisen tehtävä osata ensin omassa käyttäytymisessä. Se on myös kunnioitusta kasvatuksessa, että miten sitten voikaan vaatia lapselta sellaista, mihin ei ole itse valmis”

”Olen käsittänyt, että aikuiset ohjaa tarvittaessa lapsia ja neuvoo esim. uuden puuhan alkuun. Ei mikään opettajamainen vaan enemmän sivusta seuraaja.”

”Montessoripäiväkodissa aikuinen on enemmän sellainen virittelijä, kuin käsikjälä.”

Oleellista on henkilökunnan sitoutuminen montessorikasvatukseen, ammatillinen kehittyminen ja riittävä täydennyskoulutus. Aikuinen vetäytyy taustalle toiminnassa, kun on ensin auttanut lapsia alkuun. Hän on kuitenkin koko ajan taustalla, valmiina auttamaan tarvittaessa. Montessorikasvatuksessa mottona on ”Auta minua tekemään itse”. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien-Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.4 Montessoriympäristö

Haastatteluissa nousi esille, että Montessori-päiväkodissa lapset ovat huomioitu esim. ympäristöä suunniteltaessa siten, että Montessori-välineet on sijoitettu lapsen korkeudelle jolloin ne ovat helposti saatavissa. Montessori-päiväkodissa myös lasten havainnointi on keskeinen osa toimintaa. Haastattelussa esille tuli myös herkkyykskausien huomioiminen ja vastaanottavainen mieli, jotka Maria Montessorin mukaan riippuvat lapsen ikätasosta ja kehityksestä. Herkkyykskaudet ja lapsen vastaanottavainen mieli huomioidaan Montessori-päiväkodissa ja se on oleellinen osa kasvatustietoa.

”Montessoriympäristö on tärkeä elementti ja rakennetaan sillä periaatteella, että ensin havainnoidaan lapsia ja mitkä heidän tarpeensa ovat. Näiden havaintojen ja dokumentoinnin perusteella ympäristö tehdään sellaiseksi, että on erikaisille ja erilaisessa kehitysvaiheessa oleville lapsille sopivaa, haastavaa ja kehittävää toimintaa.”

”Huonekalut ovat lapsille sopivan kokoisia, käytännön elämän tehtävien astiat ovat lasten käteen sopivia, ergonomiaa mietitään lasten kannalta, jotta heidän on helpompi oppia kädentaitoja.”

”Montessorikasvatuksen kulmakiviä ja peruseriaatteita on lapsen herkkyykskausien huomioiminen. Herkkyykskaudet täytyy ottaa aina huomioon, kun montessoritoimintaa ylläpitää tai järjestää. Esimerkkinä kielellisestä kehitysvaiheesta, kun montessoriohjaaja havainnoi lapsiryhmäänsä ja hän huomaa, että joku lapsi

esim. koko ajan hakeutuu kirjainten pariin. Aikuinen osaa tarjota tällaiselle lapselle kielellisiä tehtäviä, kirjaimiin ja puhumiseen liittyviä montessoritöitä.”

”Samoin lapsen vastaanottavainen mieli on Maria Montessorin mukaan ikään kuin kamera, joka tallentaa ympäristössä tapahtuvia asioita ja sitten kehittää niitä. Jossakin vaiheessa asiat tulevat valokuvina ulos. Kielen oppiminen on juuri sellainen asia, jossa tämä vastaanottavaisen mielen toiminta hyvin näkyy. Lapsi ensin on ihan hiljaa ja kuuntelee, mutta kuitenkin koko ajan rekisteröi ja tallentaa mieleensä sanoja ja puhetta.”

Toimintamuotoina ovat työskentely montessorivälineillä (sisältää tutkimisen, liikkumisen ja taiteellisen kokemisen) sekä leikki. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan konkreettisesti, esim. miten liikutaan ja puhutaan päiväkodissa että muut lapset saavat työ- ja leikkirauhan. Terveen itsetunnon ja omatoimisuuden tukeminen on tärkeä tavoite. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.5 Leikki

Montessori-päiväkodissa leikki koetaan tärkeänä osana lapsen elämässä.

Haastattelussa tuli esille, että toisessa montessoripäiväkodissa ei ole leluja, mutta lapset tekevät siellä erilaisia askartelutehtäviä, piirtävät sekä laulavat ja soittavat. Lapset saavat muovilla ja tehdä pikkuleipiä.

”Montessorityöskentely ja leikki toteutuu rinnakkain meidän montessoripäiväkodissa. Koen, että leikki on tärkeää lapsen elämässä. Leikissä lapsi oppii monenlaisia asioita, esimerkiksi kognitiivisia taitoja. Lapsi oppii muistamaan, ajattelu kehittyy, myös sosiaaliset taidot ja tunne-elämä kehittyvät.”

”Luovuus toteutuu mahdollisuutena maalata. Meillä on koko ajan maalausteline esillä. Jokainen lapsi voi maalata silloin, kun haluaa ja jos on tilaa. Luovuus toteutuu myös sillä tavalla, että montessorivälineillä on mahdollisuus keksiä itse uusia käyttötarkoituksia.”

”Tänä vuonna meillä on puolet ajasta työskennelty ja puolet ajasta leikitty.”

”Tänään, kun näytin 4-vuotiaalle lapselle pullojen pesu työn niin kyllä hän tiskasi ne niin kuin kuuluukin, mutta tiskaamisen lomassa tapahtuu leikkiä ja toki se on sallittua, kunhan ei tapahdu sellaista, että vedet lentää lattialle. Kyllä

hän saa niillä pulloilla leikkiä. Miten ihana se onkaan, kun on vettä, saippuaa ja astia.”

”Puuhathan on tavallaan leikkiä. Luovuus tulee siinä, kun lasta ei niin voimakkaasti ohjata vaan hän saa itse tehdä niitä juttuja.”

”Yksi ihana osoitus näistä leikistä ja luovuudesta ovat joulujuhlat ja kevätjuhlat, joihin on järjestetty esityksiä. Lapset olivat niin antaumuksella mukana esittämässä.”

”Leikki toteutuu meillä aamulla ennen aamupalaa ja myös päivälevon jälkeen on mahdollisuus leikkiä.”

Luovuus toteutuu monella tavalla montessori-päiväkodeissa ja on vahvasti mukana päiväkodin arjessa.

6.6 Vuorovaikutus ja tiedonkulku montessori-päiväkodissa

Haastatteluista kuvastui, että kunnioitus lapsia kohtaan on vuorovaikutuksessakin tärkeää. Lapset tulevat hyvin toimeen ja mielellään auttavat pienempiä lapsia. Montessori-päiväkodissa on eri-ikäisiä lapsia ja tämä vahvistaa lasten vuorovaikutus taitoja.

”Kunnioitus on tärkeää. Näkisin sen oleellisena asiana vuorovaikutuksessa, että aikuiset puhuttelevat lasta kunnioittavasti, kuuntelevat mitä asiaa lapsella on ja myös edellyttää lapselta kunnioitusta itseään kohtaan. Tämä toimii myös niin päin, että aikuiselle puhutaan kunnioittavasti.”

”Kun keskustellaan pienen lapsen kanssa, mennään mielellään polvilleen, katsotaan silmiin ja otetaan se lapsi siinä huomioon. Mahdollisimman usein pyritään tekemään niin.”

”Jämäkkyys on tärkeää vuorovaikutuksessa, jolloin opetellaan antamaan puheenvuoro toisille lapsille ja opetellaan kuuntelemaan.”

”Esikoululaiset tykkäävät mielellään olla pienten ryhmän lasten kanssa. He auttavat, hoivaavat ja juttelevat pienten kanssa.”

”Usein pukemistilanteissa lapset ovat hyvin spontaaneja auttamaan toista kun näkevät, että toinen on pieni eikä osaa. Lapsella herää auttamishalu ilman aikuisen väliintuloa.”

”Ei se aina niin auvoista ole ja tulee riitoja. Lapset sanovat pahasti toisilleen, mutta se kuuluu elämään ja täällähän niitä taitoja harjoitellaan.”

”Vuorovaikutustaitojen harjoittamista meillä saatetaan ottaa esim. hyvät tavat piirissä.”

”Meillä on yhteisiä tapaamisia tässä montessoripäiväkodissa opettajan kanssa ja välillä vaihdetaan viestejä, kun haetaan lapsia ja on vanhempainiltoja, mutta nämä kaikki ovat mielestäni enemmän sellaisia rutiininomaisia juttuja. Kuitenkin arki ratkaisee tiedon kulun ja lapsilla on mahdollisuus vapaasti kertoa asioita kotona ja päiväkodissa.”

Päiväkodin tai koulun ja kodin yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Toimintamallien samansuuntaisuus auttaa lasta toimimaan paremmin, kun hän tietää, että häneltä odotetaan yhtäläisiä toimintatapoja molemmissa kasvuympäristöissä. Rutiinien merkitys kotona ja käytännön elämän töihin, arkiaskareisiin, osallistuminen hyvin pienestä pitäen luovat pohjan lapsen kehitykselle. Yhdessä voi pohtia esimerkiksi miten eri tilat kotona voisi järjestää lapselle toimiviksi. Kotona voi harjoitella kielileikkejä, kuten äänneleikkiä. Lapsen kannustaminen positiiviseen kielenkäyttöön myös kotona antaa lapselle valmiuksia toimia eri tilanteissa. Päiväkotiin tulo on askel itsenäistymiseen, se on samalla lapsen omaa aikaa ja tilaa. On tärkeää, että vanhemmat kunnioittavat myös tulo- ja hakutilanteissa lasten työrauhaa ja luottavat lastensa kykyihin tehdä itse. (Montessori lehti 2011,33.)

6.7 Lapsen rooli montessoripäiväkodissa

Haastatteluista nousi esille, että lapselle on tärkeää saada olla vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa, oppia uusia asioita, kehittyä, leikkiä ja saada haasteita.

”Antaa lapselle enemmän tilaa toimia, kuin se että liikaa ohjaa sitä hommaa, että näin nyt mennään tällä tyylillä. Tämä toimii huomattavasti paremmin lapsen luovuuden ja kaiken kannalta.”

”Aikuiset lähinnä auttavat lasta löytämään niitä omia kasvun paikkoja, enemmän sellaisella virittävällä toiminnalla, kuin määräämällä tai käskemällä.”

Lapsen päivä montessoripäivähoidossa koostuu työskentelystä montessorivälineillä, leikistä, ulkoilusta, ruokailuista ja päivälevosta. Orvokin esikoululaiset käyvät säännöllisesti liikunta-tuokiolla Päiväkoti Lehdokin tiloissa, Rantakaislan lapset käyttävät Vantaan Tanssiopiston tiloja. Lasten kulttuuripalveluita (teatterit, konsertit yms.) päiväkodit käyttävät ahkerasti. Päiväkodit retkeilevät lähiympäristössä ja joka kevät he tekevät koko päiväkodin kevätretken tilabussilla. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.8 Yhteisöllisyys

Varsinkin vanhempien haastatteluissa tuli esille, että päiväkodissa on tiivis ja toimiva yhteisö. Montessori-päiväkodin vanhemmat tekevät yhteistyötä myös siinä vaiheessa, kun lapset aloittavat koulun.

”Tämä yhteisöllisyys on poikkeuksellista. Yllättävää, kun siirtyy Kuusikkoon niin siellä yhteisöllisyys ei näy samalla tavalla vaikka se on montessorikoulu.”

”Aikuiset tuntevat kaikki lapset nimeltä, olen usein kiinnittänyt huomioita pihalla, kun aikuiset juttelevat omien lasten lisäksi myös muillekin lapsille. Se on kiva ja lisää myös sitä yhteisöllisyyden tunnetta.”

”Lapset tulevat hyvin toimeen keskenään ja se jatkuu Kuusikossa. Orvokista tulevat lapset ovat sellainen tiivis paketti”.

Vanhemmat ovat kiinteästi mukana päiväkotien toiminnassa. He hoitavat talkoovoimin mm. päiväkotikiinteistöjä ja taloudenpitoa. Vanhempien vaikuttamismahdollisuus toiminnassa näkyy pysyvinä ja tyytyväisinä asiakassuhteina. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.9 Päiväkodin valinta

Haastattelussa vanhemmat kertoivat mitkä seikat vaikuttivat Montessori-päiväkodin valintaan ja mitä ajatuksia yleisesti Montessori-päiväkoti herättää, kun se on ns. vaihtoehtoinen hoitomuoto.

”Tämä on vähän niin, kuin tällainen marginaaliryhmän outous. Ei ymmärretä, että kyse on vain opetusmenetelmästä”

”Minä en tietoisesti valinnut montessoripäiväkotiä. Me vähän ajauduttiin tähän hommaan, kun ei ollut muita vaihtoehtoja osa-päivä hoitoon.”

”Valitsimme tämän montessoripäiväkodin sen takia, että olemme USA:sta muuttaneet Suomeen ja täällä oli opettaja, joka osasi puhua englantia. Lapset olivat USA:ssa montessoripäivähoidossa ja tunsivat jo montessori pedagogiaa.”

”Vanhempina myös ihastuimme USA:ssa montessoriin. Montessorikasvatuksessa on monia tärkeitä asioita.”

Montessori-pedagogiikka on maantieteellisesti laajimmin levinnyt pedagoginen menetelmä. Montessoripäiväkotien opettajilla on kansainvälinen AMI:n (Association Montessori International) montessoriohjaajatutkinto joka pätevoittää heidät työskentelmään montessoripäiväkodeissa ympäri maailmaa. Kansainvälistyvässä yhteiskunnassamme päiväkotien montessoriympäristöt tarjoavat tutun päiväkotiympäristön myös muista maista muuttaville, montessoripäiväkotiä käyneille lapsille. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

6.10 Päiväkodin edut ja haitat

Haastattelussa nousi useampaan kertaan esille, että päiväkodit ovat yksityisiä ja heillä on os-topalvelusopimus Vantaan kaupungin kanssa. Haastattelussa nousi esille se, että, epävarmuutta ja huolta aiheuttaa sopimuksen jatkuminen tulevaisuudessa. Yksityisessä päiväkodissa ei ole työntekijää, joka esim. vastaa kiinteistön hoidosta, joten vanhemmat ovat mukana erilaisissa kunnostus töissä ja talkoissa.

”Haitat ovat enemmän ulkoisia, kun päiväkotia on yksityinen päiväkotia.”

”Kokemukseni perusteella en näkisi mitään haittoja Montessori-päiväkodin toiminnassa. ”

”Mielestäni montessorikasvatus soveltuu hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan. Montessorikasvatuksen periaatteet noudattavat hyvin valtakunnallisen opetussuunnitelman kasvatusperiaatteita ja näkemyksiä.”

”Etuina tulee juuri tämä henkinen kasvu ja sosiaalinen rikkaus, joka tulee myös lasten keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Montessoripäivähoidossa haittoja en näe ollenkaan jos se on toimiva.”

”Jos minä olisin diktatuurisessa asemassa niin ei olisi olemassa muita kuin tällaisia päiväkoteja, ne tekevät lapsille niin hyvää ja ympäristö on kodinomainen.”

Vanhempien haastatteluissa tuli esille, että miten tärkeä lapselle on Montessori-päiväkoti kasvuympäristönä, kun siellä on eri-ikäisiä lapsia ja lapsi oppii jo pienenä ottamaan huomioon toiset ihmiset. Haastatteluissa esille tuli myös, että päiväkodin rauhallinen ilmapiiri edistää lapsen oppimista ja antaa kaikille työskentelyrauhan.

7 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Haastattelussa, jossa ollaan suoraan kontaktissa tutkittaviin, eettiset ongelmat ovat hyvin monitahoisia. Tutkijan on hyvä olla tietoinen tutkimuseettisistä kysymyksistä jo ennen tutkimusta. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa mainitaan tärkeimpinä eettisinä periaatteina yleensä informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Eettisiä kysymyksiä on toki paljon muitakin, ja ne voivat koskea esimerkiksi vallankäyttöä, tutkijan toimintaa ammatti-ihmisenä, laillisuuskysemyksiä ja tutkimuksen rahoitusta ja sponsointia. (Hirsjärvi & Hurme 2009,19-20.)

Tunnistettavuuden estäminen on yksi parhaiten tunnettuja ihmistieteiden tutkimuseettisiä normeja. Lähtökohtana on tarve suojella tutkittavia niiltä mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta, joita heidän tunnistamisensa tutkimusjulkaisuista saisi aikaan. Joskus tunnistamattomuuden lupaaminen katsotaan myös edellytykseksi saada rehellisiä vastauksia ja keinoksi lisätä tutkittavien osallistumista. Tutkija kantaa vastuun tutkittavien yksityisyyden suojasta ja hänen tehtävänsä on arvioida, mitkä asiat arkaluontoisuutensa vuoksi täytyy raportoida erityisen varovasti tunnistamisriskin vuoksi. (Kuula 2006, 201,204.)

Haastattelutilanteessa saatoin aistia haastateltavan tunne tiloja ja myös lukea rivien välistä. Haastattelut elävöittävät työtäni, antavat siihen kuvan todellisuudesta työntekijöiden ja vanhempien näkökulmasta. Haastattelemani henkilöt olivat minulle ennestään tuttuja, mikä luonnollisesti helpotti haastattelun kulkua. Ennen haastattelua kerroin haastateltaville haastattelun tarkoituksen, he saivat tutustua haastatteluiden teemoihin ja kysyin haastateltaviltani luvan haastatteluiden nauhoitukseen.

Haastattelut toteutuivat Montessori-päiväkodeissa, ne olivat ympäristöltään haastateltaville tuttuja ja näin ollen loivat turvallisuuden tunnetta ja lisäsivät haastattelun avoimuutta. Haastattelut toteutin helmikuussa 2010 ja ne olivat kestoaltaan n. 20-30 min.

Haastattelussa työntekijät nostivat esille samoja asioita, joita he pitivät tärkeänä Montessori-kasvatuksessa myös, vanhempien kohdalla saattoi huomata yhtäläisyyksiä. Tutkimukseni olen toteuttanut kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteita noudattaen. Haastattelut olen nauhoittanut ja litteroinut asianmukaisesti. Mielestäni tutkimukseni on luotettava ja olen selkeästi tuonut esiin haastateltavien äänen ja erottanut niistä omat mielipiteeni. Tuloksissa olen esittänyt haastatteluissa esille nousseet teemat. Olen myös huomioinut haastateltavien tunnistamattomuuden, en ole tutkimukseeni laittanut haastateltavistani mitään, mistä heidät voisi tunnistaa.

8 Johtopäätökset

Tutkimuksessani haastatteluista esiin nousi Montessori-kasvatuksen kannalta keskeiset teemat: lapsen kunnioitus, yksilöllisyys, vuorovaikutus, leikki ja luovuus nämä olivat myös tutkimuskysymyksissä. Montessori-pedagogiassa lapsi on vapaa valitsemaan tekemistä oman kiinnostuksen ja kehitystasonsa mukaan. Tämä ja yksilöllisyyden huomioiminen korostuivat haastatteluissani. Montessori-päiväkodeissa lasten havainnointi ja dokumentointi on hyvin tärkeää. Jokainen lapsi on oma yksilönsä ja etenee omassa tahdissaan. Montessori-ympäristö antaa tähän mahdollisuuden tukemalla ja kannustamalla lasta.

Tutkimuksessani olen jo aikaisemmin todennut, että Montessori-pedagogiikka on Suomessa monelle vielä aika tuntematon, joten siitä tarvittaisiin lisää tietoa. Tästä Montessori-pedagogian tiedon ja tunnettavuuden lisäämisestä puhuivat myös haastattelemani vanhemmat. He näkivät tämän asian hyvin tärkeänä.

Olen tutustunut kahteen Montessori-pedagogiikkaa käsittelevään työhön: Montessori-pedagogiikan vaiheet ja Montessori-pedagogiikan vahvuuksia päivähoitossa. Alussa minulla oli ajatuksena verrata Montessori-päiväkotiä kunnalliseen päiväkotiin, mutta työstäni olisi tullut niin laaja, että päätin keskittyä Montessori-pedagogiikkaan. Montessori-menetelmä itsessään on jo laaja, käsittäen Montessorivälineistön. Jatkotutkimuksen kannalta näkisin hyvänä, että olisi sellainen tutkimus, joka käsittelee myös keskeisiä Montessori-välineitä ja niiden merkitystä lapsen kehitykselle ja toiminnalle. Montessori-pedagogiikka on sen verran tuntematon kasvatukseen, että siitä olisi hyvä tehdä myös useita pienempiä tutkimuksia.

8.1 Yhteenveto

Haastateltavistani yksi oli asunut Amerikassa ja näin ollen hänelle ja hänen perheenjäsenille Montessori-pedagogia oli hyvin tuttu. Hän kertoi, kuinka Amerikassa Montessori oli ikään, kuin elämäntapa ja siellä koulut oli rakennettu ja suunniteltu Montessori- kasvatustieteen menetelmää varten. Amerikassa on pelkästään Montessoriluokkia. Koulussa kaikilla opettajilla on Montessoritutkinto. Hänen haastatteluaan oli erittäin mielenkiintoista kuunnella. Esille tuli myös, että Montessorissa korostuu rauhanomaisuus ja Montessoriluokassa on usein hyvin hiljaista, lapset keskittyvät töihinsä ja antavat myös toisille työskentelyrauhan.

Haastateltavistani yksi toivoi, että kasvatustieteellisessä kerrottaisiin opettajille enemmän Montessori-pedagogiasta. Haastateltavan mielestä opettajilla on ennakkoluuloja Montessoripedagogiaa kohtaan ja tiedon puute vaikuttaa Montessori luokalla olevien lasten oppimiseen. Haastattelussa tuli useamman kerran esille, että Montessori-päivähoitoa tulisi kehittää ja lisätä hoitopaikkoja. Haastateltavat toivoivat, että tieto Montessori-pedagogiikasta laajenisi ja yhä useampi vanhempi ymmärtäisi Montessorikasvatuksen tärkeyden sekä kotona, että päivähoitossa.

Montessorivälineet kiinnostavat lasta, niitä ei löydy kotoa eikä lelukaupasta. Välineet antavat lapselle mahdollisuuden omatoimisuuteen, lapset voivat esim. harjoitella veden kaatamista kannusta toiseen, rusetin tekemistä, pyykin pesua ym. arkisia asioita mitä hän on nähnyt kotona tehtävän. Montessorivälineillä lapsi voi luokitella ja järjestellä aistihavaintojaan (Millainen on kolmio? Miltä samettinen kangas tuntuu? Miten rakennan erikokoisista kuutioista tornin, jne.) Äidinkielen alueen välineet tukevat havainnollisesti lapsen kielellistä kehitystä. Hiekkapaperikirjaimia tunnustelemalla lapsi oppii kirjainten nimiä. Matematiikkaan tutustutaan konkreettisesti ja hauskaasti erilaisten välineiden ja pelien avulla. Kulttuurivälineistön alueella lapsi voi tutkia esim. miten magneetti toimii, mitkä materiaalit uppoavat, mitkä kellevät kun ne laittavat veteen jne. (Tikkurilan Montessoripäiväkotien- Orvokki ja Rantakaisla Toimintasuunnitelma Gröhn, 2006.)

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on suotuisat kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset. Lapsi nauttii yhdessäolosta toisten lasten ja työntekijöiden kanssa sekä kokee iloa ja toimimisen vapautta kiirettömässä ja turvallisessa ympäristössä. Lapsi on kiinnostunut ympäristöstään, jossa hän voi suunnata energiansa leikkiin, oppimiseen ja arjen toimintoihin itselleen sopivin haastein. (Stakes 2005,15.)

Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Mitä pienempi lapsi on, sitä suurempi osa työntekijän ja lapsen vuorovaikutuksesta tapahtuu hoitotilanteissa. Nämä ovat myös kasvatuksen, ohjauksen sekä opetuksen tilanteita, joilla on merkitystä lapsen yleiselle hyvinvoinnille ja oppimiselle. Hyvällä hoidon kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä. Lapsen päivä toteutuu erilaisista arkeen liittyvistä tilanteista, jotka ovat selkeän ja tarvittaessa joustavan päivärytmin perusta. (Stakes 2005,16.)

Varhaiskasvatusympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Ympäristöön kuuluvat rakennetut tilat, lähiympäristö sekä toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvät psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt sekä erilaiset materiaalit ja välineet. Oppimiseen innostava ympäristö herättää lapsissa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta. Sekä kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään. (Stakes 2005,16.)

8.2 Asiantuntija haastattelu

Johtaja kertoi, että isossa päiväkodissa on yhtä helppo soveltaa Montessori-pedagogiikkaa, kuin pienessäkin ja samanlaiset edellytykset toiminnalle.

Rantakaislassa on kaikkiaan 30 lasta. Päiväkodilla on kaupungin kanssa ostopalvelu sopimus, joka edellyttää, että hoitopaikat ovat täynnä.

Työntekijöitä Rantakaislassa on pienten ryhmässä: Montessori-ohjaaja, lastenhoitaja ja laitoshuoltaja. Isojen ryhmässä on: kaksi Montessori-ohjaajaa lastenhoitaja ja laitosalainen. Päiväkotiin ei vaadita montessoriohjaajan koulutusta.

Rantakaislan toiminta aika 7.30 -17.00. Päiväkoti on auki perheiden tarpeen mukaan. Päiväkodissa on enemmän leikkiä, koska se on kokopäiväkoti. Rantakaisla on auki loma aikoina myös kesällä. Rantakaislassa on erityislapsia, jotka huomioidaan ja he voivat saada ryhmäkohtaisen avustajan.

Johtaja kertoi, että perinteisessä päiväkodissa tuli tunne, ettei oikein tiennyt, mitä tehdä lasten kanssa. Tällöin opetettiin, että lapsia tulee motivoida innostumaan esim. askartelusta ja kaikki eivät innostuneet. Tuttava opiskeli Yhdysvalloissa Montessori-ohjaajaksi. Tästä innostuneena johtaja kertoi opiskelleensa Lontoossa Montessori-ohjaajaksi. Kuvasi, että asiat tuntuivat omalle ja tiettyihin asioihin tuli vastauksia. Hän sanoi, ettei ole katunut montessoriohjaajaksi opiskelua. Hän on ollut töissä tavallisessa päiväkodissa neljä vuotta, lastentarhanopettajaksi valmistumisen jälkeen, ja myös kouluttautunut erityislastentarhan opettajak-

si. Päiväkoti Orvokissa hän on toiminut 11 vuotta ja Rantakaislassa saman verran. Montessori-päiväkodissa lapset vaikuttavat onnelliselta ja tyytyväiseltä.

Rantakaislassa on joka viikko tiimipalaveri. Koko talon palaveri on kerran kuukaudessa. Rantakaislan ja Orvokin hallitus kokoontuu kerran kuukaudessa, kokouksissa ovat myös vanhemmat mukana. Hallitus valitaan aina vuodeksi kerrallaan.

Tarvittavista hankinnoista päätetään yhdessä. Päiväkoti, hallitus ja hallinto yhdessä hoitavat kiinteistöasiat. Yhteistyö on sujunut hyvin vanhempien kanssa. Johtaja vastaa sekä kasvatuksesta että muista päiväkotiin liittyvistä asioista. Asioista keskustellaan aina yhdessä. Pedagoginen vastuu on päiväkodin johtajalla eikä hallituksella. On oltava selkeä työnjako, ettei mene systeemit sekaisin.

Tavoitteet ovat valtakunnallisen vasun tasolla. Montessori-ympäristössä välineet ovat valmiina. Työympäristö on haasteellinen, mielenkiintoinen ja turvallinen. Ne antavat hyvän sisällön ja rungon, johon on helppo rakentaa. Montessori välineet ovat kauniita ja ne ovat lasten korkeudella. Aikuisen rooli on olla enemmän taka-alalla luomassa lapselle toimintaympäristöä, jossa aikuinen havainnoi. Syksyllä, kun tulee uusia lapsia, heitä opastetaan ja näytetään kädestä pitäen mistä välineet löytyvät. Aikuisen on arvioitava pärjääkö lapsi ympäristössä, jonka on oltava elävä ja mielenkiintoinen. Aikuisen on oltava sisäisesti hyvin aktiivinen. Lasta ei jätetä pulaan eikä yksin. Aikuinen puuttuu asiaan, jos lasta kiusataan.

Haastattelussa tuli esille, että on tärkeää kun työntekijällä on jokin suomalainen ammattitutkinto, jolloin hän tuntee suomalaisen palvelujärjestelmän, toimintatavan ja mallin. Työyhteisössä on rikkaus, kun on erilaisia ihmisiä ja monipuolista osaamista. Suurin osa työntekijöistä on päiväkodissa pitkään toimineita ja kaikkien kesken on avoin ilmapiiri. Työssä kiire on jatkuva, koska hallinnolliset tehtävät vievät aikaa ja aikaa vie myös lapsiryhmän toiminnassa oleminen.

Johtaminen on ensisijainen työ, johon sisältyy työvuorolistojen tekeminen, lasten ja perheiden asiat. Kaikki langat on pidettävä käsissä, jolloin on tunne, että homma toimii. Päiväkoti Orvokki on itsenäinen ja siellä on vastaava Montessori-ohjaaja ja näin ollen jää vähemmän Orvokkiin kuuluvia töitä. Lapsiryhmän mukana olossa on se hyvä puoli, että tietää minkälaisien ongelmien kanssa työntekijät painiskelevat, oppii tuntemaan perheet ja sen mitä työn arki on. Pystyy tekemään päätöksiä pohjautuen arjen tuntemukseen. Johtajana on otettava vastuu jos ryhmässä tarvitaan esim. sairaus poissaolojen takia. Täytyy osata priorisoida mikä on tärkeää eli henkilökuntavajaustilanteissa lasten turvallisuus.

Vantaan kaupunki kutsuu johtajan kerran vuodessa mukaan keskustelemaan kehittämistyöstä. Joskus kaikki Vantaan Montessori-ohjaajat kokoontuvat kerran kuukaudessa. Kaikilla Vantaan Montessori-päiväkotien johtajilla on kerran vuodessa työnohjausta sekä yhteistä toimintaa ja verkostoitumista. Rantakaisla ja Orvokki toimivat harjoittelupäiväkotina Montessori-opiskelijoille. Päiväkodit tekevät myös yhteistyötä yliopiston kanssa. Suomen Montessori-yhdistykseen tehdään koulutuksia ja ne ovat avoimia kaikille. Kunnallisissa päiväkodeissa tehdään hienoa kasvatustyötä. Hyviä ideoita kannattaa laittaa kiertoön varhaiskasvatuksessa. Tiimipalavereissa punnitaan, onko työ onnistunut ja jos ei, mitä voidaan tehdä toisin. Palavereissa tapahtuu kehittämistä koko ajan, joissa omat tiimit miettivät, miten omaa ryhmää ja sen toimintaa voisi kehittää.

9 Pohdinta

Työskennellessäni Montessori-päiväkodeissa havainnoissani olen keskittynyt edellä esittämiini periaatteisiin, Montessori-pedagogiikan sisältöön sekä sen toteuttamisen helppouteen tai vaikeuteen erilaisten lasten kanssa toimiessani.

Hyvinvoinnin edistämiseksi lapsen terveyttä ja toimintakykyä vaalitaan sekä lapsen perustarpeista huolehditaan. Lasta arvostetaan omana itsenään, häntä kuunnellaan ja hän saa vahvistusta terveille itsetunnolle. Lapsi uskaltaa yrittää ja oppii sosiaalisia taitoja. Hänet kohdetaan yksilöllisesti omien tarpeiden mukaan. Lasta kohdellaan tasa-arvoisesti riippumatta sukupuolestaan, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustastaan tai etnisestä alkuperästään. Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvointia edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen suhteita vanhempiin, työntekijöihin ja toisiin lapsiin tuetaan, ja hän kokee kuuluvansa ryhmään. (Stakes 2005,15.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen yhteisön, jonka toiminta pohjautuu yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. Työssä on tärkeää tiedostaa oma ammatillisuus, arvot sekä eettiset periaatteet. Työn pohtiminen ja arviointi auttavat työntekijää toimimaan eettisten periaatteiden mukaisesti. Työntekijältä edellytetään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Työntekijä kannustaa lasta oma-toimisuuteen niin, että lapsi kokee onnistumisen iloa, mutta saa myös tarvittaessa apua. (Stakes 2005, 16,17.)

Työyhteisössä työntekijät kunnioittavat lapsen ja vanhemman kokemuksia sekä mielipiteitä. Työntekijät työskentelevät kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti toisiaan kunnioittaen. Ammatillinen ja koulutuksen tuoma tieto ja kokemus luovat perustan osaamiselle.

Työyhteisö dokumentoi, arvioi ja pyrkii jatkuvasti kehittämään toimintaansa. (Stakes, 2005,17.)

Olen huomannut, että Montessori-päiväkodissa jokainen lapsi on arvokas juuri sellaisena, kuin hän on ja lapsen omia taipumuksia ja voimavaroja kunnioitetaan. Myös vaikeat tilanteet hoidetaan asiallisesti lasta loukkaamatta ja esim. vaihdetaan levottoman lapsen istumapaikkaa rauhallisempaan piirissä tai ruokailutilanteessa. Työskentelyssä ja Montessoritehtävissä huomioidaan lapsen kehitystaso ja se, mitä hän pystyy tekemään. Minulle Montessori-pedagogiikka ei ollut ennestään tuttu, joten alussa mietin kuinka päästä siihen sisälle, koska se on niin erilaista, kuin tavallisessa päiväkodissa. Montessori-päiväkodissa on eri-ikäisiä lapsia, aikuinen on taustalla ja luokassa on paljon yhtä aikaa suoritettavia tehtäviä. Lapsi työskentelee omassa tahdissaan oman kiinnostuksen mukaan. Nämä ovat suuria eroja tavalliseen päiväkotiin verrattuna.

Harjoittelupaikassani olen huomannut, että lapset ovat hyvin itsenäisiä ja malttavat keskittyä kauan yhteen tehtävään. Tämä kehittää lapsen pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Lapselle on tärkeä oppia odottamaan omaa vuoroaan ja sitä lapsi harjoittelee, kun Montessori-välineitä on vain kutakin yksi kappale. Olen harjoitteluni aikana tutustunut tehtäväkortteihin, jotka ovat Orvokissa tärkeä osa kokonaisuutta. Lasten tehtäväkortit ovat henkilökohtaisia ja niihin on merkitty kaikki tehtävät, jotka on lapselle näytetty, kun ehdotetaan lapselle tekemistä. Minulla on ollut vain se ongelma, etten tunnista läheskään kaikkia Montessori-välineitä. Olenkin ehdottanut lapsille sellaista tekemistä, jonka tunnistan tai se on minulle ennestään tuttua.

Harjoittelujaksoni aikana olen ollut mukana piirissä ja laulanut lapsille. Olen myös pitänyt musiikkiliikuntaa nuoremmille lapsille ja ollut mukana isompien lasten liikuntatuokiossa. Musiikkia myös kuunnellaan paljon ja se onkin oleellinen osa montessoripäiväkodin toimintaa. Montessori-päiväkodissa lapsen havainnointi on hyvin tärkeä ja oleellinen osa kokonaisuutta. Päiväkodissa ympäristö on rauhallinen, siellä ei näy aikuisten eikä lasten kiire ja levottomuus. Aikuiset puhuvat hiljaa keskenään. Lapselle puhuttaessa mennään hänen lähelleen, ei huudeta esim. toiselta puolen luokkaa. Rutiinit luovat lapselle turvallisuutta ja onnistumisen tunteita.

Harjoittelupaikassani pidettiin vanhempien kanssa käytäviä keskusteluja, vanhempainillassa olin mukana harjoitteluni aikana ja päivittäin vanhemmille kerrottiin lapsen päivän kulusta sekä tapahtumista. Päiväkoti Rantakaislan ja Orvokin toimintaa ylläpitää vanhempien kannatusyhdistys, joten vanhemmat osallistuvat päiväkodin erilaisiin kunnostustöihin, korjauksiin ja pihan siivoukseen. Tämä auttaa henkilökuntaa tutustumaan perheisiin luontevasti päivähoiton ulkopuolella.

Päiväkodissa lapset oppivat monipuolisesti erilaisia taitoja. Etenkin käytännön työtehtävistä on lapselle hyötyä koska ne ovat taitoja, joita elämässä aina tarvitsee. On tärkeää, että lapsi ymmärtää puhtauden ja hygienian merkityksen. Kun, lapsi oppii puhtauden pienenä, se kuuluu olennaisena osana hänen päivittäisiin rutiineihinsa. Tällöin lapsi osaa myös arvostaa viihtyisyyttä ja siisteyttä. Arkipuuhat auttavat lasta myös keskittymään, ne ovat hyvin tärkeitä esim. silmän ja käden yhteistyössä eli koordinaatiossa. Lapsen käden taidot kehittyvät, kun hän kantaa kannuja ja astioita.

Opinnäytetyöni lisäsi tietoutta Montessori-pedagogiikasta ja aihe on kiinnostanut alusta asti. Olen tehnyt sitä innostuneesti ja motivoituneesti. Haasteellisena koin sen, että suomenkielistä kirjallisuutta aiheesta oli kovin vähän. Valitsin Montessori-pedagogiikan, koska pidin sitä tärkeänä ja tietoa siitä tarvitaan. Opinnäytetyöni aihe vahvistui, kun tein toista harjoitteluani Montessori-päiväkodissa. Ennen harjoittelua kävin tutustumassa Orvokissa tammikuussa 2010.

Tutustumiskäynnillä sain olla havainnoimassa lapsiryhmää ja asiat, joihin kiinnitin huomiota olivat: lapset maltoivat rauhassa keskittyä siihen mitä olivat tekemässä, ilmapiiri oli rauhallinen ja toisten huomiointi oli lapsiryhmässä selvästi havaittavissa. Turha kiire ja meluaminen olivat poissa kun vertaan sitä ns. tavallisen päiväkodin elämään. Tehtäviä ja pelejä ratkoessaan lapsi huomasi ja oppi monta ratkaisua tapaa esim. mitä kaikkea palikoilla ja peleillä voi tehdä ennen, kuin vaihtaa uuteen. Tällä tavalla lapsen pitkäjänteisyys ja keskittyminen vahvistuvat.

Minusta oli ihanaa seurata, kun lasten leikeissä oli tietynlaista käytännön läheisyyttä eli leikki astioita keittiössä, pieni pyykkiteline, jossa pyykki kuivuivat, lattian lakaisua, lapset pyyhkivät pöytiä ym. nämä tehtävät kuuluivat arkipuuhiin päiväkodilla. Päiväkodissa oli avoin ilmapiiri, joka kannusti lasta leikkimään ja toimimaan omien tapojen mukaisesti.

Päiväkodissa lasten välillä ei ollut kilpailua vaan jokaisen työ oli arvokasta ja ainutlaatuista. Lapset kunnioittavat toisiaan myös yksilönä. Lapset toimivat rauhallisesti, heidän suhtautumisensa toisiaan kohtaan oli lämmin ja ystävällinen. Eräs lapsi alkoi maalata, hän otti itse suojaessun ja keskittyi rauhassa maalaamiseen. Pelit eivät jääneet levälleen vaan lapset veivät ne paikoilleen.

Lasten leikeissä ja toiminnassa nousivat esiin myös päiväkodin arvot ja lähimmäisenrakkaus. Lapset eivät tönineet toisiaan eivätkä huutaneet. Havainnoin jälkeen muistan ajatelleeni: voiko tällaista olla. Seuratessakin sen tunsin kuinka rauhanomainen ympäristö vaikuttaa lapseen ja hänen keskittymiseensä eri tehtäviin.

Harjoittelun alussa minun oli ensin vaikea päästä sisälle Montessori-maailmaan, koska se on niin erilaista, kuin yleensä kunnallisessa päiväkodissa. Montessori-pedagogiassa se, että aikuinen on taustalla ja auttaa lasta tarvittaessa tuntui ensin oudolta, mutta pian siihen tottui. Lämminhenkinen ja ymmärtäväinen työyhteisö luonnollisesti helpotti Montessori- maailmaan tutustumisessa.

Harjoittelun aikana tein kyselyn, johon oma pohdintani työssä liittyy. (Katso liite)

Lasten mielestä mukavinta päiväkodilla on: Rakennuspalikoilla rakentaminen, kuuntelu, askartelu tehtävät, maalaus, logonit ja leikkiminen pihalla. Lapset kertoivat oppineensa: Kirjoittamaan, lukemaan, toista lasta ei saa lyödä vaikka toinen lyökin, lumihietaleiden teko oli jäänyt erityisesti mieleen ja eräs lapsi näytti minulle trinomikuutiota ja sanoi, että on oppinut muotoja. Päiväkodilla olosta lapset sanoivat: On hyvä olla, vanha päiväkotiki ei ollut kiva, koska siellä piti nukkua, erilaisia Montessori-tehtäviä on kiva tehdä, voi tehdä myös hamahelmillä. Yksi lapsi kertoi minulle olleensa useissa tavallisissa päiväkodeissa, mutta ei tykännyt niistä. Montessori-päiväkodissa hän viihtyy hyvin.

Trinomikuution avulla lapselle tulevat tutuksi värit ja juuri muodot. Trinomikuution avulla lapsi myös oppii myös hahmottamaan ja laittamaan sopivan kokoiset palaset paikoilleen. Kuutiossa värit helpottavat lapsen rakentelua, se on erittäin monipuolinen ja lapsen taitoja kehittävä.

Lasten vastauksista tulikin huomaamaan, että Montessori-päiväkotiki on lapselle hyvä kasvuympäristö. Ylivilkkaile lapsille Montessori-ympäristö on ihanteellinen, koska päiväkodissa on rauhallista, jolloin vilkkaat lapsetkin pystyvät keskittymään töihinsä.

Tein kolmannen harjoitteluni myös Montessori-päiväkodissa. Näiden kahden harjoittelun aikana suoritin useita haastatteluja, joista asiantuntija haastattelu on tutkimuksessani. Tämän opinnäytetyöni kautta myönteisyyteni Montessori-pedagogiaa kohtaan ovat entisestään vahvistuneet, koska olen itse harjoittelujeni kautta saanut olla todistamassa menetelmän toimivuutta käytännössä. Olen Montessori- kasvatuksen kannalla, joka on hyvä ja monipuolinen. Kotona nuorimmaisen kohdalla olen toteuttanut Montessori-pedagogiikasta tuttuja arkipuuhiia, joiden kautta lapsi pääsee helposti ja luonnollisesti kokeilemaan arkisia askareita.

Montessori-pedagogiikassa on asioita, joita en ymmärtänyt. Ollessani harjoittelussa Orvokissa siellä ei käytetty lasten kirjoissa satuolentoja, kuten keijuja vaan ne pohjautuivat todellisuuteen. Tämä oli minusta outoa, koska lapsella on luontaisesti vilkas mielikuvitus, johon luonnollisesti satuolennot kuuluvat. Keskustelin asiasta Orvokissa työntekijöiden kanssa. Selvitin asiaa tarkemmin Orvokin vastaavalta Montessori-ohjaajalta ja Rantakaislan johtajalta. He vas-

tasivat näin: ”Mielikuvitus- ja fantasiatarinoita luetaan Montessori-päiväkodissa myös mutta ehkä enemmän isommille, 5-6-vuotiaille. Nuoremmille luettavat kirjat kertovat yleensä asioista, jotka ovat lapselle konkreettisia ja tuttuja ja joita hän pystyy hyvin ymmärtämään. Kun lapsen ajattelu ja kyky käsitellä myös abstrakteja asioita kehittyy, mielikuvitus alkaa olla kehitystä tukeva voimavara.”

9.1 Rantakaislan pienten ryhmän havainnot

Sain olla havainnoimassa toimintaa Rantakaislassa yhden päivän. Aamulla olin ensin pienten ryhmässä, jossa lasten ikä on 1v-2,5v välillä. Oli mielenkiintoista seurata miten itsenäisesti pienetkin osaavat toimia. Heillä oli useita Montessori-tehtäviä, joita he tekivät innokkaasti. Seurasin erästä lasta, joka opetteli tunnistamaan työkaluja. Hän tutki erilaisia nauloja ja niiden kuva oli myös paperissa. Ajattelin, että näin lapsi oppii, kun hän hahmottaa esineen, tunnustelee sitä ja näkee siitä myös kuvan. Pieni tyttö otti itse pyyhkeen ja kuivasi siihen käsiä. Se näytti kivalta. Pienten ryhmässä oli myös yhtä aikaa useita eri tehtäviä ja lapset keskittyivät niihin rauhallisesti.

Kyselin hieman pienten ryhmän Montessori-ohjaajalta heidän toiminnasta. Hän kertoi, että koska kyseessä on pienten ryhmä, tämä rajoittaa jonkin verran sitä, mitä välineitä voi ottaa käyttöön. Ryhmässä on huomioitava turvallisuus. Pienet opettelevat myös arkipuuhiia esim. pyykkipoikien, tarttumapihtien ja pukemiskehikoiden avulla. Pienillä on käytössä oikeat lasit ja he kattavat pöytiä. Jokainen lapsi vie syötyään likaiset astiat kärryyn. 2-vuotiaat kaatavat itse maitoa vähän. Syötyään jokainen lapsi pyyhkii itse suunsa ja pyyhe laitetaan sen jälkeen pieneen pyykkikoriin.

Työntekijä kertoi, että lapset ovat todella innokkaita arkipuuhiista ja samalla lapsi saa onnistumisen elämyksiä. Työntekijä kertoi myös, että lasten työn tulosta ei pidetä yhtä tärkeänä kuin sitä, että lapsi on työn tehnyt itse. Kannustetaan lasta yrittämään ja tekemään itse. Samalla lapset oppivat, että pidetään huolta yhteisestä ympäristöstä, koska se luo viihtyisyyttä. Pienten puolella oli myös käytössä dokumentointi päivittäisistä tapahtumista, joka kirjattiin pienelle lapulle. Siihen tuli ylös lapsen syömiset ja touhut, joita on päivän aikana tehnyt. Työntekijä kertoi, että vanhemmat ovat kovasti pitäneet siitä ja se vaikuttikin selkeälle.

9.2 Rantakaislan isojen ryhmän havainnot

Seurasin lasten ruokailu tilannetta, kaikki laittoivat omiin pöytiin ruokaliinat. Lapset olivat jonossa ja ottivat ruokaa itse. Aikuinen on aina vierellä ruokatilanteissa katsomassa, että lapsi maistaa kaikkea tarjolla olevaa. Ainoastaan kolmevuotiaille lapsille viedään ruoka pöytään,

koska heidän motoriikkansa on vielä epävarmaa. Tästä minä kysyin, koska ensimmäisenä tulleelle lapselle tuotiin ruoka pöytään. Tosin tästäkin ollaan luopumassa. Lapset laittoivat ruokaliinat ja kosteat pöytäpyyhkeet erilliseen koriin. Päiväkodissa on myös tavallisia leluja, jotka löytyivät leikkihuoneesta. Siellä oli esim. barbeja, legoja, dinosauruksia ja myös koti-leikkinurkkaus.

Rantakaislassa lapset nukkuvat päiväunia. Tähän tarkoitukseen on varattu kaksi huonetta, jotka vuorataan patjoilla. Kysyin johtajalta päiväkodin tiloista ja hän kertoi, että päiväkodissa on tehty useita remontteja. Päiväkodin ison salin johtaja koki haasteelliseksi, koska se ei välttämättä ole toimiva lasten kannalta ja esim. siirtymätilanteissa lapset joutuvat odottamaan. Työntekijä kertoi, että iltapäivällä on esikoululaisten toimintaa ja siitä vastaa kaksi työntekijää. Osa lapsista tekee itsenäisesti Montessori-tehtäviä. Esikoululaisille luetaan kirjoja, he tekevät esikoululaisten tehtäviä, ompelu ja kangastöitä.

Keskustelin työntekijöiden kanssa Orvokissa ja esille tuli, että Rantakaislassa ei ole lomaa aikoina Montessori-työskentelyä, koska Montessori-ohjaajat ovat lomalla. Tämä on myös lapsille ikään, kuin lomaa. Päiväkodissa on silloin enemmän tavallista leikkiä, ulkoilua ja retkeilyä. Toisaalta ihmettelen miten lapset sopeutuvat, kun ei ole Montessori-työskentelyä ja he ovat siihen tottuneet.

Opinnäytetyöhöni toteuttamani haastattelut menivät mielestäni hyvin. Haastateltavat olivat minulle ennestään tuttuja, mikä helpotti luottamuksellisen haastattelun syntymistä. Haastateltavien oli helpompi ottaa asioita esille, koska olin tuttu. Haastattelutilanne oli myös minulle rennompaa ja avoimempaa. Haastatteluissa jokaisen haastateltavan kanssa esille nousi myös lisäkysymyksiä. Haastattelussa sain vastaukset tutkimuskysymyksiini ja nostin haastatteluissa esille nousseita teemoja, jotka työssäni otin esille.

Montessori-pedagogiassa lapsi on keskeisessä asemassa ja lapsella on mahdollisuus valita Montessori-ympäristöstä tekemistä oman mielenkiinnon mukaan. Työssäni olen tuonut esille millä tavalla leikki, luovuus ja vuorovaikutus näkyvät ja toteutuvat Montessori-päiväkodissa. Toivon, että työni lisää kiinnostusta Montessori-pedagogiasta ja vähentää ennakkoluuloja. Sosionomin työtä ajatellen on eduksi, että minulla on tietoa Montessori-pedagogiasta monipuolisesti.

Montessori-menetelmän keskeisiä perusajatuksia voivat myös kunnalliset päiväkodit työssään hyödyntää ja Montessori-päiväkodit voivat saada uusia ideoita kunnalliselta puolelta. Työntekijän kannalta Montessori-ympäristö auttaa työssä jaksamista, koska siinä korostetaan rauhallisuutta, kiireettömyyttä, lapsen kunnioitusta ja sopeutumista yhteisöön. Tutkimukseni on Montessori-pedagogiikkaa käsittelevä. Olen sitä mieltä, että myös kunnallisissa päiväko-

deissa tehdään laadukasta varhaiskasvatustyötä. Lapsen havainnointi ja seuraaminen ovat tärkeitä asioita myös kunnallisessa päiväkodissa. Lapsiryhmien koko tulisi pitää pienenä, koska se mahdollistaa lapsen yksilöllisen seuraamisen ja tuen.

Opinnäytetyöni aikana olen oppinut tutkimuksen tekoa, aikaisemmin en ole haastatteluita litteroinut se oli iso ja aikaa vievä vaihe. Haastatteluiden purkaminen oli hyvin mielenkiintoista. Tuossa vaiheessa ajattelin, että jos minulla olisi ollut kuusi haastateltavaa, joita alussa suunnittelin, työstä olisi tullut liian laaja yksin tehtäväksi. Tähän tutkimukseen olen etsinyt monipuolisesti tietoa montessoriin liittyen ja esim. käyttänyt työssäni paljon Montessori lehtiä, koska aiheesta käsittelevää kirjallisuutta on vähän.

Opinnäytetyöni aikana minulla oli muutama henkilö, jotka lukivat työtäni. He eivät ennestään tienneet Montessori-pedagogiikasta paljon. Tämän työn kautta heille muodostui selkeä käsitys Montessori-pedagogiikasta. Tästä oli minulle hyötyä, koska omaa tekstiä ei näe samalla tavalla, kuin toinen ihminen. Tutustuessaan työhöni he osasivat neuvoa mitä kannattaa kirjoittaa ja onko työssä, jotain turhaa. Tämä auttoi minua paljon eteenpäin ja työssä vaikealle tuntuneet asiat aukenivat, kuin itsestään.

Ainoa seikka, johon tarvitaan muutosta on Montessori-pedagogiikasta kertominen, jotta useampi tulee tietoiseksi mitä pedagogia pitää sisällään. Ihmisillä on kovin usein ennakkoluuloja ns. vaihtoehtoista päivähoitomuotoa kohtaan. Montessori-pedagogiikka antaa lapselle vapauden valita itse, edetä omassa tahdissaan ja kiireettömässä ilmapiirissä ilman paineita. Mikä olisikaan lapselle parempi vaihtoehto, kun ajattelee nykyisin kiireen täyttämää arkea, johon lapsikin joutuu mukaan jo pienenä.

Lähteet

- Ainsworth, D., Blehar, M., Waters, E. & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation. Hillsdale, NJ:Erbaum.
- Bowlby, J.(1988). A. secure base. Clinical applications of attachment theory. London. Routledge.
- Forsius, A. 1996. Maria Montessori lääkäri ja varhaiskasvattaja. Montessori lehti, 4-5.
- Forrai, K. 1986. Enek a bölcsödeben. Budapest: Zenemukiado.
- Göncü, A. & Becker, J. 1992. Some contributions of a Vygotskian approach to early education. International Journal of Cognitive Education & Mediated Learning, 2 (2),147-153.
- Hautamäki, A. (2001). Kiintymyssuhdeteoria - teoria yksilön kiin(nit)tymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksestä kehitykselle. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) (2001) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki. WSOY.
- Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P., & Siren-Tiusanen, H. 2002. Pienet päivähoitossa. Juva: WSOY Bookwell Oy.
- Heikka, J., Hujala, E., & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Helsinki: Multiprint Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hännikäinen, M. (1995) Roolileikkiin siirtyminen leikin kehitysvaiheena. Kulttuuri-historiallisen toiminnan teorian näkökulma. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitoksen julkaisuja 4.
- Högström, B. & Saloranta, O. 2001. Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Kaikkonen, T. Tikkurilan Montessori-päiväkodit [verkkodokumentti]. Päivitetty 2003. Saatavissa:<<http://www.montessoripäivakoti.com>> [Viittauspäivä 26.4.2011.]
- Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoria suuntauksia. Juva: WSOY Bookwell Oy.
- Kalliala, M. 2009. Kato mua kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kaartinen, M. 3.12.2010. Montessoripedagogiikan vaiheet. Tampereen yliopiston tutkielma.
- Keskinen, S., & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Koivunen, P.L.2009. Hyvä päivähoito. Juva: WSOY Bookwell Oy.
- Kotka, R. Montessorin erityispedagoginen työ. Montessori lehti, 37.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Jyväskylä: Gummerus.
- Lukkarinen ja Kirsi Ollila. Montessori lehti, 6-8.

Mustila, V. Montessori vaihtoehtoinen klassikko. *Montessori lehti*, 16-17.

Mäkelä, J. 2004. Hymystä ja kosketuksesta hyvänolon jälki aivoihin. *Punainen lanka - keskusteluohjelma*, TV2. 28.12.2004. <http://www.yle.fi/punainenlanka/juttu.php?tunnus=138>

Nurmi- Lukkarinen, A., Ijäs, K. & Ollila, K. 2011. Ruusun arvoiset: Kirsi Ijäs, Anneli Nurmi-

Onnismaa, E.L. 2001. Varhaiskasvatus ja lapsuus lainsäädäntödiskurssissa. *Kasvatus* 32 (4), 355-365.

Pulkkinen, E., & Rautio, S. 2009. Montessoripedagogiikan vahvuuksia päivähoidossa. *Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulu*.

Päiväläinen, P. Suomen Montessori yhdistys. *Montessori lehti*, 6.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Sandberg, S., Santanen, S., Jansson, A. & Lauhaluoma, H. (toim.). 2002. Perhekoulun käsikirja. Käytännön opas vanhemmille. Helsinki: Suomen Lastenhoitoyhdistys ry.

Salonen, M. Ainutlaatuinen lapsuus Montessoripedagogiikka antaa lapsen löytää itse. *Montessori lehti*, 14.

Suomen Montessoriyhdistys ry. 2007. Montessori-leikkikoulu. Vantaa: Brandi Oy.

Tikkurilan Montessori-päiväkotien Opetussuunnitelma, 2006.

Tikkurilan Montessoripäiväkotien Toimintasuunnitelma. Gröhn T. 2006.

Tikkurilan Montessori-päiväkodin kannatusyhdistys ry. 2000. Laadukasta varhaiskasvatusta ja yksilöllistä esiopetusta Tikkurilan-Montessori päiväkodit.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. *Latvia: Tammi*.

Tschaplin, K. 2011. Pääkirjoitus. *Montessori lehti*, 3.

Tschaplin, K. 2011. Kertausta Lontoossa. *Montessori lehti*, 32.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes, oppaita 56. Noudettu 29.11.2005 osoitteesta <http://www.stakes.fi/varttua/vasu/VASU-toinen%20painos.pdf>

Liitteet

Liite 1: Kysymykset vanhemmille ja työntekijöille

Haastattelurunko

1. Miksi halusit valita juuri tämän Montessori-päiväkodin?
2. Mitä asioita pidät tärkeimpänä Montessori kasvatuksessa?
3. Mitä päiväkotiympäristö tarjoaa lapselle?
4. Mitkä ovat Montessori kasvatuksen kulmakiviä ns. peruseriaatteita?
5. Mitkä ovat päiväkodin edut ja haitat?
6. Mikä on Montessori-päiväkodissa suurin ero kunnalliseen päiväkotiin?
7. Mikä on päiväkodissa aikuisen ja lapsen rooli?
8. Miten Montessori-päiväkodissa aikuinen toimii suhteessa lapseen?
9. Miten päiväkodin ja vanhempien välillä toimii tiedonkulku?
10. Miten käytännössä toteutuuko kirjallisesti vai suullisesti?
11. Miten Montessori-päiväkodissa toteutuu leikki ja luovuus?
12. Miten leikki ja luovuus näkyvät arjen suunnittelussa ja arjessa?
13. Miten kuvaillet päiväkodin vuorovaikutusta lasten ja aikuisten kesken? sekä myös lasten keskinäistä vuorovaikutusta?
14. Onko esiintynyt ongelmia joissain muissa asioissa? Erityisen tärkeitä huomioita?

Liite 2: Rantakaislan johtajan haastattelu

1. Onko isossa päiväkodissa yhtä helppo soveltaa montessoripedagogiikkaa, kuin pienessä?
2. Miten paljon lapsia Rantakaislassa on?
3. Minkä verran on henkilökuntaa?
4. Työntekijän, jolla ei ole montessori-ohjaajan koulutusta, miten pitkä työkokemus vaaditaan tai tarvittavat tiedot, että pääsee töihin montessori päiväkotiin?
5. Mitkä ovat suurimmat eroavaisuudet Orvokkiin nähden?
6. Miten koet montessoripedagogiikan?
7. Minkälainen on päiväkodissa johtamistapa eli onko viikkopalavereita, joissa keskustellaan työntekijöiden kanssa vai toimivatko kirjalliset ohjeet?

Liite 3: Orvokissa suorittamani haastattelu lapsille

Orvokin harjoittelun aikana haastattelin muutamaa lasta siitä mitä he tykkäävät olla päiväkodissa. Haastatteluita varten kysyin luvan lasten vanhemmilta. Lapsia on luonnollisesti vaikeampi haastatella, kuin aikuisia ja kysymykset on oltava selkeitä ja lyhyitä. Halusin saada myös lapsen äänen kuuluviin. Pidän tärkeänä lapsilähtöistä ajattelua.

Kysymykseni lapsille olivat:

1. Mitkä tehtävät ovat päiväkodissa mukavimpia?
2. Mitä olet oppinut päiväkodissa?
3. Mitä tykkäät olla päiväkodissa?

Lapsista kaksi oli 6-vuotiaita ja yksi 5-vuotias.

Liite 4: Sopimus opinnäytetyöstä

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

1. SOPIJAPUOLET JA YHTEYSTIEDOT

1.1 Opinnäytetyön tekijä(t) ja yhteystiedot

BIRGITTA KORPISALO
VILJO SOHKASEN CATU 3661
01370 VANTAA

1.2 Työelämän yhteyshenkilö ja yhteystiedot

Roma Motha-Tikveräinen,
Montessori-ohjaaja
Tikkurilan Montessori päiväkotin Orvokki

2. OPINNÄYTETYÖ

2.1 Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus ja jos on osa laajempaa hanketta, yhteys sen tavoitteisiin.

MONTESSORI -PÄIVÄKODIN JA TAVALLISEN
PÄIVÄKODIN VERTAILU

2.2 Opinnäytetyön toteutustapa

TEORIAAN TUNSIKOKEMUKSEN, KÄYTÄNNÖN HAAMUNNONTA SEIKAT
ONAT POHDINNAT JA HAASTATTELUT.

2.3 Alustava aikataulu

SUUNNITELMA VALMIISI KEJÄN ALUUN JA
SYYSKUUSSA SUUNNITELMA SETUWAARI, JOSTA ALAN
TYÖSTÄTÄÄN LOPULLISTA VERSIOTA.

2.4 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään

OPINNÄYTETYÖN KOPIOT ANNetaan ORVOKKI JA
RANTAKATILLA MONTESSORI PÄIVÄKODILLE.

Alustava opinnäytetyösuunnitelma liitteenä 1.

3. TYÖELÄMÄN YHTEYSHENKILÖN ROOLI OPINNÄYTETYÖSSÄ

(Esim. tausta-aineistojen, tilojen ja materiaalien käyttö, avustaminen haastateltavien hankinnassa, osallistuminen opinnäytetyön ohjaamiseen, arviointiin jne.)

Kuten aiemmin suullisesti sovittiin, osallistumisessa ohjaamisessa ja arvioinnissa suostuin auttamaan Birgittaa opinnäytetyötehtävissä sen verran kuin Kujkeren työni ohessa, ja antamaan suullista palautetta matkan varrella, mutta kirjallisesta arvioinnista ja palautteesta ei ole sovittu.

4. OPISKELIJAN VASTUUT

4.1 Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.

4.2 Opiskelijan muut vastuut

5. MUUTA MAHDOLLISTA SOVITTAVAA

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Vantaa 3.6.2010

Paikka ja päiväys

Osapuolten allekirjoitukset

Birgitta Kujiranta

BIRGITTA KUJIRANTA

Roma Motha-Tihveräinen

Roma Motha-Tihveräinen